

Eesti Rahva Muuseum 2024

Eesti Rahva Muuseum : 2024	3
Majandustegevus : 2024	6
Teadusosakond : 2024	7
Rahvakultuuri koolitus- ja teabekeskus : 2024	10
Hariduskeskus : 2024	12
Kogude osakond : 2024	14
Esemekogud	17
Arhiiv	18
Raamatukogu	19
Fotokogu	20
Audiovisuaalne kogu	21
Konserveerimisosakond : 2024	22
Näitused : 2024	26
Väljaanded : 2024	30
Programm : 2024	34
Heimtali muuseum : 2024	37
Kommunikatsioon ja turundus : 2024	39
Muuseumipood : 2024	41
ERMi Sõprade Selts : 2024	42

Tekstid: Eesti Rahva Muuseum 2024, Agnes Aljas, Liis Tuulik; majandustegevus, Rein Kinkar; teadusosakond, Agnes Aljas; rahvakultuuri koolitus- ja teabekeskus, Ellen Värvi; hariduskeskus, Kaari Siemer; kogude osakond, Riina Reinvelt; arhiiv, Tiina Tael; raamatukogu, Karin Kiisk; fotokogu, Kairi Kaelep; audiovisuaalne kogu, Gerd Raassalu; konserveerimisosakond, Kristiina Piirisild; näitused, Maris Klaas; väljaanded, Agnes Aljas; kultuuriprogramm, Laura Kipper, Saale Randaru, Piret Simson, Maris Klaas; Heimtali muuseum, Tuuli Tubin McGinley; kommunikatsioon ja turundus, Aivi Jürgenson; muuseumipood, Liina Kuzemtšenko; ERMi Sõprade Selts, Sirje Madisson

Keeletoimetus ja küljendus: Tuuli Kaalep
Makett: Roosmarii Kurvits

Esikaas: Kultuuripealinn Tartu 2024 tõi ERMi Ryoji Ikeda isikunäituse.
Sellest sai 2024. aasta enimpildistatud koht ERMis. Foto: Maanus Kullamaa

2024 oli Tartule Euroopa kultuuripealinna aasta ning ERM oli sellega seotud sündmuste keskmes. Olulisimaks näituseks oli linnaöö teadusprojektist välja kasvanud ja koostöös mitme Eesti kõrgkooli interdistsiplinaarse uurimisgrupiga valminud loovuurimuslik näitus „Kellele kuulub öö?“, mis käsitles linnaelu öiseid tahke ja ööaja kultuurilist ning sotsiaalset tähendust. ERMis toimunud Jaapani kunstniku ja helilooja Ryoji Ikeda näitus kuulus kultuuripealinna põhiprogrammi. See loodi koostöös Tartu Ülikooli genoomika instituudiga kasutades Eesti biokeskuse teadusandmeid. Ühisettevõtmisena Tartu Kunstimuuseumiga avanes suurnäitus „Surrealism 100. Praha, Tartu ja teised lood ...“.

Mitmesugused näitused ja ligi 350 sündmust tõid ERMi üle 180 000 inimese enam kui 70 riigist, korraldati ligi 500 haridusprogrammi, millest võttis osa üle 12 000 inimese ning toimus enam kui 700 giidituuri.

Võõrustasime kahte suurt rahvusvahelist muuseumivaldkonna üritust – rahvusvahelise muuseuminõukogu ICOM näituste alamomitee ICEE aastakonverentsi „Momen-

tum: Exhibitions and Memory“ ning korraldasime taaskasutuse ja parandamise teemalise konverentsi „Sustainability in Practice: DIY Repair, Reuse and Innovation“ (koostöös Tartu2024ga). Lisaks toimus kümme-kond suuremat ja väiksemat teadusüritust, mis olid seotud näitusega „Kellele kuulub öö?“ ning kahe kultuuripealinna Tartu2024 ja Bodø2024 muuseumide koostööst sündinud projekt „Lood külma sõja kuumadest kohtadest“.

Teadusosakonnas said alguse olulised teadusmahukad muuseumiarendusprojektid, mis keskenduvad järgmistel aastatel digipärandi, mängutööstuse ja kultuurivaldkonna koostööle.

Elame ajastul, kus kriisid – olgu need sõjalised, ühiskondlikud, keskkondlikud või väärtuskonfliktidest tingitud – on saanud osaks igapäevaelust ning sunnivad ka mäluasutusi mõtlema pärandi turvalisusele ja säilimisele kriisiolukorras. Sellega seoses valmistati kiirendatud korras ette ka muuseumi ohuplaan. Üheks suuremahuliseks tööks kujunes ka riiklike prioriteetide nimekirjade ettevalmistamine ja sellega seonduva teabe

Vaade näitusele „Kellele kuulub öö?“. Foto: Anu Ansu

korrastamine, sh ümbriste ja transpordikastide vajaduse hindamine konserveerimise ja kogude osakonna koostöös.

Pakkusime sel aastal näituste juurde ka mitmekülgset teadusseminaride sarja ja publikuprogrammi. Kõige noorematele külastajatele avanes tegevusmaastik „Mängumets“. Püsinäitus „Kohtumised“ sai uuen-duse „Lõige. Razrez“, mis sündis Tartu Üli-kooli ja ERMi teadusprojektist „Mäletamise paljusid Balti ajaloomuuseumides“ ning ka-jastab Ida-Virumaa venekeelsete kaevandus-töötajate lugusid. Kogudesse lisandus ka arhiiv- ja esemematerjali toidust, transpor-dist ja teistel argistel teemadel. Püsinäitu-sel sai alguse uus seminarisari „Professorid ERMis“, aidati kaasa Tartu laulu- ja tantsu-peo õnnestumisele, tähistati rahvarohkelt Eesti lipu 140. sünnipäeva, ERMi 115. sünni-päeva, ERMi Sõprade Selts tähistas 30. aasta-päeva. Tähtsal kohal oli kultuuridiplomaatia ning toimus kümneid kõrgetasemelisi riik-likke ja saatkondade visiite ERMi.

Kantar Emori novembrikuisest uurin-gust nähtub, et inimesed nimetavad muu-

seumidele mõeldes kõige sagedamini ja esi-mesena just ERMi.

Kultuuriasutuste tegevustoetuste vähe-nemise tõttu 2025. aastal pidime tegema aas-ta lõpus kärpeid ja muudatusi.

Kolleegide tunnustusena kandideeris ERM muuseumide aastaauhindadele ka-hes kategoorias: aasta näituse nominendiks valiti Eesti linnaööd vaatlev näitus „Kellele kuulub öö?“ ja aasta muuseumikogu arendaaja nominendiks nimetati konserveerimis-osakonna eest veetud projekt „Külastajatest ja võimendatud helist tingitud vibratsiooni kaardistamine Eesti Rahva Muuseumis ja selle mõju museaalidele“.

Oskar Kallase stipendiumiga premee-ris ERM rahvapärase arhitektuuri ja tradit-sioonilise elulaadi uurijat ja populariseerijat Heiki Pärdit ning Ferdinand Linnuse kolleegipremia läks tehnikajuht Taavi Toomile, aasta vabatahtliku tunnustusega pärja-ti Kalle Nurm ning aasta giidina tunnustati Epp Tohvit.

Soome president abikaasaga ERMis riigivisiidil. Foto: Artur Sinipalu

**31.12.2024 seisuga oli ERMis 146 töölepinguga töötajat
(neist 2 töötajat vanemapuhkusel)**

Osakond	Töötajate arv
Kommunikatsiooni- ja turundusteenistus	11
Direktor	1
Finantsteenistus	3
Haldusteenistus	2
Hariduskeskus	9
Heimtali muuseum	4
Kogude osakond	17
Konserveerimisosakond	16
Koostöövõrgustike koordinaator	1
Müügi- ja teenindusosakond	57 (neist 2 vanemapuhkusel)
Personaliteenus	1
Juhiabi	1
Teadusosakond	21
IKT teenistus	2

Vaade näitusele „Vaikelud rahvuslikel motiividel. Jaanus Samma“.
Foto: Anu Ansu, ERM Fk

Majandustegevus: 2024

2024. aastal oli ERMil kultuuriministri käskkirjaga kinnitatud eelarve alusel riigieelarvelisi vahendeid kasutada kokku 7 556 000 eurot. Seejuures tegevuskuludeks 3 549 000 eurot ning investeeringuteks 60 000 eurot. Üüriks ja üüriteenusteks eraldati Riigi Kinnisvara ASile 3 947 000 eurot.

Riigi eraldatud summadele lisandusid toetused kogusummas 2 624 000 eurot, millest enamuse moodustasid Eesti Kultuurkapitali toetus ERMi uue hoone ehituse katteks – 2 216 000 eurot. Peale selle saadi välisloetusi 31 000 eurot ning kodumaiseid toetusi 345 000 eurot, sh teadus- ja arendus- asutuste baasfinantseerimisena 52 000 eurot.

Majandustegevusest saadud tulust (kokku 2 609 000 eurot) teeniti näitustegevuse, haridusprogrammide ja kultuurisündmuste korraldamisega 696 000 eurot. Toitlustamise ja muuseumipoe käibed olid vastavalt 1 023 000 eurot ning 305 000 eurot ning rendisündmuste ja muu tulu – 585 000 eurot. Sellele lisandus 2023. aasta omatulu jääk summas 354 000 eurot.

Investeeringutest valmis 30 000 euro eest Heimtali seltsimaja renoveerimise eskiisprojekt.

ERM 2024	Eurot
Kasutada olevad rahalised vahendid	12 789 688
Riigieelarve	7 556 611
Kultuurkapital	2 247 455
Euroopa Liidu toetused	31 508
Muud toetused	345 470
Majandustegevusest	2 608 643
Tegevuskulud	12 274 875
Tööjõukulud	4 007 819
Majandamiskulud	8 267 056
Muud kulud	674 089
Põhivara amortisatsioon	674 089
Investeeringud	29 876

Teadusosakond: 2024

2024. aastal juhtis ERM kahte välise rahastusega ja seitset täies mahus omafinantseeritud projekti ning osales viies rahvusvahelises projektis. Aasta jooksul toimus 11 konverentsi ja seminari, mis keskendusid Eesti etnoloogiale, öökultuurile, mälukultuurile ja digikultuurile. Uue uurimissuuna – jätkusuutlikkuse – juhatas sisse paarisaja osavõtjaga rahvusvaheline konverents „Sustainability in Practice: DIY Repair, Reuse and Innovation“ („Jätkusuutlikkus praktikas: isetegemine, parandamine, taaskasutus ja innovatsioon“). Lisaks algas Eesti etnoloogia uurimissuunal diasporauuringute projekt, mis keskendus idadiasporaale.

Museoloogia valdkonnas käivitati kaks uut teadusprojekti: ERM juhib kultuuriministeeriumi teadusprojekti „Digitaalne kultuuripärand kui ühiskondlik ressurss“ ning osales partnerina Horizonsi projektis „i-Game. Kogukonna loomine mängude koostamiseks, millel on suur mõju innovatsioonile, jätkusuutlikkusele, sotsiaalsele ühtekuuluvusele ja majanduskasvule“. Mõlemad projektid uurivad pärandi innovaatilist kasutamist digikultuuris ja mängutööstuses.

ERMi-poolne peakorraldaja Tenno Teidearu avab rahvusvaheline teaduskonverentsi „Sustainability in Practice: DIY Repair, Reuse and Innovation“. Foto: Anu Ansu, ERM Fk

ERMi teadustöötajad pidasid ligi 40 ettekannet teaduskonverentsidel, ilmus üle 20 teaduspublikatsiooni ja teadusartikli ning ligi 20 populaarteaduslikku artiklit. Samuti peeti populaarteaduslikke ettekandeid, esineti meedias enam kui 20 korral ning täiendati muuseumikogusid diasporaa, rannarootsi, toidukultuuri, jätkusuutlike praktikate ja etnoloogia ajaloo teemal. Muuseumi teadlased osalesid eksperdina programmi-nõukogudes ja komisjonides, juhendasid uurimistöid, andsid sadu konsultatsioone

ning pidasid enam kui 50 loengut nii ERMis kui ka ülikoolides.

2024. aastal viis Eesti Teadusagentuur läbi ERMi korralise evalveerimise, millega hinnatakse teadus- ja arendusasutuse rahvusvahelist taset ning antakse hinnang asutuse 7aastasele tegevusele.

ERM sõlmis Tartu Ülikooliga teadus-siirde doktorantuuri raamlepingu ja alustas teine doktorant.

Karin Leivategija avasõnad ERMi aastakonverents-sümpoosionil „Kellele kuulub öö?“. Foto: Arp Karm, ERM Fk

Projektid

ERMi juhitavad teadusprojektid

- Digitaalne kultuuripärand kui ühiskondlik ressurss (KUL-TA 1.01.2024–31.12.2026). Vastutav täitja Pille Runnel, täitja Agnes Aljas
- Eesti agraarne diasporaa asunduskolonialistlikus perspektiivis. Eestlased Kaukaasias (KUM-TA 1.01.2024–31.12.2024). Vastutav täitja Aivar Jürgenson

Omafinantseeritud teadusprojektid

- Eesti diasporaa: allikad ja representatsioonid (ERM10-6/2023-EE, 2023–2025). Vastutav täitja Aivar Jürgenson
- Eesti etnoloogia ajalugu (ERM10-6/2019-EE, 2019–2024). Vastutav täitja: Indrek Jääts
- Eesti talumööbel moderniseerub ühiskonnas (ERM10-6/2020EE, 2020–2024). Vastutav täitja Liisi Jääts
- Eesti toidukultuuri moderniseerumine ja toidupärandi tänapäevased rakendused (ERM10-6/2016-EE, 2016–2024). Vastutav täitja Anu Kannike
- Jätkusuutlik tarbimiskultuur: parandamine ja taaskasutus (ERM10-6/2021-SU, 2021–2025). Vastutav täitja Tenno Teidearu
- Palimpsestlikud mälestused: äärealade nomaadlikud välitööd (ERM10-6/2022-PA, 2022–2024). Vastutav täitja Nico Carpentier
- Ööelu etnoloogia (ERM10-6/2020-OO, 2020–2024). Vastutav täitja: Karin Leiva-tegija

Osalus teistes teadusprojektides (Eesti)

- The Finno-Ugric Peoples of Russia: Negotiating Ethnicity and Religiosity (PRG1584, vastutav täitja Art Leete). Täitja Piret Koosa
- Mõistetamatus mõtestamine rahvausundis: folkloristlikud vaated määramatusel (PRG670, vastutav täitja Ülo Valk, 2020–2024). Täitja Tenno Teidearu
- Mäletamise paljus Balti ajaloomuuseumides: praktikad ja väljakutsed (PRG1097, vastutav täitja Ene Kõresaar, 2021–2025). Täitja Terje Anepaio

Osalus rahvusvahelistes koostööprojektides

- Throwaway: The History of a Modern Crisis (House of European History, 2021–2024). Täitjad Kristjan Raba, Tenno Teidearu
- Kogukonna loomine mängude koosloomiseks, millel on suur mõju innovatsioonile, jätkusuutlikkusele, sotsiaalsele ühtekuuluvusele ja majanduskasvule (HORIZON-CL2-2023-HERITAGE-01, 2024–2027). Vastutav täitja Pille Runnel, täitja Agnes Aljas

Osalemine projektides seotud partnerina

- eCHOing – Kultuuripärandi elavdamine kõrgharidusest lähtuva avatud innovatsiooni abil (Erasmus+). Täitja Liisi Jääts
- COLOUR4CRAFTS (Horizon 2022). Täitja ja nõuandevoja liige Liisi Jääts

ERMi konverentsid ja seminarid

- 25.01 ERMi teadusseminar, Hanno Talving: „Kõrtsid, viin ning kroonu monopoliseadus Eestis 19. sajandi lõpul ja 20. sajandi algul“
- 15.03 ERMi aastakonverents-sümposium „Kellele kuulub öö?“
- 23.–24.04 Noorte kultuuriuurijate konverents „Noorte hääled“
- 14.–16.08 Digipärandi loovkasutuse seminarid ja töötoad
- 11.09 Tartu 2024 (ERM) ja Bodø 2024 (Norra Lennundusmuuseumi) koostööprojekti seminar „Lood külma sõja kuumadest kohtadest“
- 30.09–2.10 Rahvusvaheline ICOM ICEE aastakonverents „Momentum: Exhibitions and Memory“
- 20.10–2.11 Rahvusvaheline teaduskonverents „Sustainability in Practice: DIY Repair, Reuse and Innovation“ Eesti Rahva Muuseum, Tartu 2024
- 10.10 ERMi teadusseminar, Joonas Plaan: „Kliimamuutuste antropoloogiast: rohereform, energiapööre ja kogukonnad selle keskel“
- 21.11 Öösümposium 2 „Ööekspertide ettekanded pimedaja mitmekesisest varjunditest“

Rahvakultuuri koolitus- ja teabekeskus: 2024

Teabekeskuse kuraatorite üheks tööloiguks on kultuuripärandi vahendamine näituste kaudu. 2024. aastal toimus ERMis kahe suure näituse ettevalmistamine, mille meeskondades osalesid ka meie osakonna kuraatorid: Euroopa Liidu Horisondi programmist rahastatud projekti Colour4CRAFTS näitus „Lisame elule värvi!“ (Liisi Jääts, Age Raudsepp) ja näitus „Rannarootslased. Estlandsvenskar“ (Reet Piiri). Lisaks tegeleti püsinäituse „Kohtumised“ täiendamisega.

2024. aastal kutsuti ERM osutama rahvaraivaalast abi Tartus toimunud tantsupeol „Juure juures“ (16.06) ja tutvustama oma tegevusi laulupeol „Õnn ja rõõm“ (22.06).

Rahvakultuuri teabekeskuse igapäevane töö on rahvakultuuri populariseerimine, nõustamine ja koolituste pakkumine. Traditsiooniks on kujunenud pärandtehnoloogiliste oskuste õpetamine.

2024. aastal toimus 51 koolituspäeva jooksul õpitube 27 teemal (korraldaja Age Raudsepp):

- Pottmütsi tegemine, Virve Pentinen, 27.–28.01
- Südamekujulise sõle tegemine, Indrek Ikkonen, 27.01
- Harisõrmuse tegemine, Indrek Ikkonen, 28.01
- Kangastelgedel kudumine algajatele, Age Raudsepp, 10.–11.02 ja 17.–18.02
- Niplispitsi tehnikas kardpitsi tegemine, Külli Valk, 17.–18.02
- Raamatute köitmine ja parandamine, Eve Kasearu ja Silli Peedosk, 16.–17.03
- Niplispitsi tegemine (algajatele), Külli Valk, 23.–24.03
- Punutud põhjaga tabureti tegemine, Indrek Tirrul ja Thea Kull, 15.–17.03
- Kirivöö kudumine, Piia Rand, 20.–21.04
- Niplispitsi tegemine (edasijõudnutele), Külli Valk, 27.–28.04
- Traditsioonilise järi meisterdamine, Indrek Merimaa, 04.05
- Kaapkübara viltimine, Piia Rand, 4.05 ja 11.05
- Haapsalu salli kudumine, Pille Källe, 25.05
- Seto valge pitsi heegeldamine, Terje Lillmaa, 25.05
- Preesi tegemine, Gert Evert, 6.06
- Arhailise tikandi tikkimine, Külli Valk, 15.–16.06
- Väikekandle valmistamine, Roland Suits, 5.–9.08
- Võrkvöö põimimine, Piia Rand, 10.–11.08
- Tüllpitsi tikkimine, Külli Valk, 17.–18.08
- Pastelde valmistamine, Katrin Koch-Maasing, 21.09
- Vokkide korrastamine ja töökorda seadmine, Julika Roos, 21.–22.09
- Villatööd, ketramine ja korrutamine voki, Julika Roos, 5.–6.10
- Vatist kuuseehete valmistamine, Terje Kiho, 02.11
- Tüllpitsi tikkimine, Külli Valk, 2.–3.11
- Silmadega preesi tegemine, Indrek Ikkonen, 9.–10.11
- Niplispitsi tehnikas jõuluehte tegemine, Külli Valk, 23.–24.11
- Värvilise seto heegelpitsi tegemine, Terje Lillmaa, 30.11

Rahvakultuuri koolitus- ja teabekeskus: 2024

Rahvakultuuri ja -kunsti alased loengukursused toimusid Tartu Kõrgema Kunstikooli Pallas I kursuse üliõpilastele, Haapsalu Kolledži käsitöötehnoloogia ja disaini eriala tudengitele, Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia rahvusliku tekstiili üliõpilastele jne. Teabekeskuse kuraatorid juhendasid ja retsenseerisid üliõpilaste töid. Samuti juhendati välistudengeid nii õppetöös kui ka praktilal ERMis. Ettekandeid rahvakultuurist ja -rõivastest peeti nii ERMis, veebi vahendusel kui ka mitmel pool Eestis.

Maakondlikes pärimuskultuuri programmides osaleti nõukogu liikmetena (Ellen Värv Virumaa, Liisi Jääts saarte ja Age Raudsepp Vana-Võromaa) ning program-

mis „Eesti rahvarõivas“ ekspertide ja konsultantidena. Liisi Jääts on ka TÕ Viljandi Kultuuriakadeemia ajakirja Studia Vernacula etnoloogia valdkonna konsultant.

2024. aastal ilmus rahvarõivaste valmistamise juhend „Tartu-Maarja naine“, mille koostamisel kasutasid kuraatorid Anu Isküllil ERMi rahvarõivaste valmistamise kooli lõpetamisel valminud tööd ja tema rõivakomplekti fotosid.

Rahvakultuurialastele küsimustele on võimalik saada vastuseid rahvakultuuri teabekeskusest tööpäeviti kell 10.00–17.00, e-posti teel opitoad@erm.ee ja teabekeskus@erm.ee.

ERM aitas kaasa Tartu laulu- ja tantsupeo õnnestumisele pakkudes rahvarõivakiirabi. Fotol käib seeliku parandamine. Foto: Peeter Peedorsk

Hariduskeskus: 2024

2024. aastal ilmastasid hariduskeskuse tegevust mitmed põnevad projektid ja enesetäiendamine. Septembris avatud laste tegevusmaastik „Mängumets“ tõi muuseumisse märgatavalt rohkem mudilasi ning pereküllastusi. Hariduskeskuse meeskond tegeles sellega seotud uue programmi loomise ja käivitamisega, samuti lisandus uusi tööülesandeid.

4. juunil tähistasime koostöös Riigikantseleiga pidulikult Eesti lipu 140. sünnipäeva. Korraldasime Eesti riiklikku sümbolikat käsitleva aktusevormis muuseumitunni, mida külastas ligi 450 õpilast 15 koolist üle kogu Eesti.

Iga-aastane üle-eestiline ajarännakute projekt märkis sel aastal 1944. aasta suurpögenemist. Ajarännakud toimusid 16.–29. septembrini 12 koolis ning neis osales 850 inimest. Projekti partneriteks olid Eesti Mälu Instituut ning EAÜS.

Väga oluliseks teemaks on jätkuvalt ligipääsetavus ning vaegnägijate külastuskogemuse paremaks muutmine. Kirjeldustõlkega tuurid toimusid näitustel „Kellele kuulub öö?“ ja „Sürrealism 100“ ning muuseumi

väliala skulptuuripargis. Salvestati vaegnägijatele suunatud audiotuurid. Muuseumiõpetaja Kadri-Liis Olmaru Luha läbis Tallinna Ülikoolis kirjeldustõlke kursuse.

ERMi hariduskeskuse eestvedamisel jätkus Tartu mäluasutuste ning TÜ psühhiaatriakliiniku koostööprojekt, milles osaleb 10 Tartu mäluasutust. Pakkusime vaimse tervise parendamise tegevusi kliinikumi patsientidele, 2024. aastal ERMi naabruses avatud Südamekodu eakatele elanikele ning seoses TÜ sotsiaalteaduskonna Eesti ja Soome meeste vaimse tervise projektiga „Come stronger“.

Enesetäiendusprojektidest tuleb eraldi märkida Erasmus+ õpirände toetust, mille toel külastas viis muuseumiõpetajat oktoobris Kopenhaageni muuseumi Taanis. Projekti teine õpiränne toimub aprillis 2025, mil külastatakse Amsterdami muuseumi Hollandis.

Aasta jooksul toimus 694 giidituuri, neist eesti keeles 306 ja võõrkeeles 388. Läbi viidi 484 haridusprogrammi, milles osales orienteeruvalt 11 045 inimest. Jätkus programmi-de pakkumine Tartu linna koolidele Tartu

Septembris avasime noorimatele külastajatele mängumetsa. Foto: Maria Kilk

linna HO riigihanke „Aktiivõppeprogrammid Tartu põhikoolide ja gümnaasiumite õpilastele humanitaar- ja sotsiaalvaldkonnas“ raames. Kokku telliti ERMilt 167 hanketundi.

Valmisid haridusprogrammid ja metoodilised materjalid ajutistele näitustele („Kellele kuulub öö?“, „Sürrealism 100“, Ryoji Ikeda isikunäitus), eriprogrammid lastelaagrite jaoks ning väikelastele suunatud programmid mängumetsa.

Aasta jooksul käis hariduskeskuses praktilal 18 tudengit: 5 VOCost ja 13 Tartu Ülikoolist.

Kogukonnatöö

Koostöös represseeritute kogukonnaga (MTÜga Siberis sündinud lapsed) korraldasime märtsiküüditamise 75. aastapäeva meenutamiseks Siberiga seotud esemete kogumise, millest valmis ajutine väljapanek püsinäituse tähtpäevavitriini (märts 2024–2025). Juulis 2024 võtsime vastu MTÜ Murtud Rukkilille Ühingu liikmeid koos nende sõprusorganisatsioonidega Lätist ja Leedust.

Koostöös Eesti Muuseumiühingu ja Tallinna Linnamuuseumiga koordineerisime 15. muuseumiõpetajate suvekooli „Piirid“,

mis toimus 27.–29. augustini Valgas ja Lätis. Suvekoolis osales enam kui 50 Eesti muuseumiõpetajat.

11. septembril toimus rahvusvahelise koostööprojekti „Stories from Cold War Hotspots“ raames teemapäev „Lood külma sõja kuumadest kohtadest“. Teemapäev kuulus kultuuripealinna Tartu 2024 programmi.

27. septembril avasime eesti püsinäitusel „Paralleelilmade“ näituse laienduse „Lõige. Razrez“, mis kajastab Ida-Virumaa venekeelsete kaevandustöötajate lugusid. Näitus põhineb Eesti Rahva Muuseumi välitöödel, mis toimusid aastatel 2019–2022. Näitus on osa Tartu Ülikooli ja ERMi teadusprojektist „Mäletamise paljusid Balti ajaloomuuseumides“.

Jätakuvalt on ERMi kogukonnatöö üheks oluliseks suunaks töö rahvusvähemustega. Riigihanke „Eesti keele praktika kultuuri-ruumi tutvustamise kaudu“ raames toimusid aprillist novembrini kultuurikursused Tartus, Pärnus, Tallinnas ja Narvas. Kursuse läbis vähemalt 80% ulatuses 64 inimest. Vestlussarjas „Võime rääkida“ toimus kursuse käigus kaks arutelu: „Keel on aken ühiskonda“ (22. juunil) ja „Kelle mälu peetak?“ (23. novembril).

Ajarännak 1944 Saaremaal. Foto: Allan Mehik

Kogude osakond: 2024

2024. aastal registreeris end uurimissaali külastajate päevikus 750 uurijat. Kogudest laenutati välja 31 419 museaali. Muuseumisse kohale tulnud uurijate arv tegi hüppe rohkem kui 100 isiku võrra. Teistele muuseumidele ja mäluasutustele laenutati eksponeerimiseks üle 500 museaali, millele lisandus konserveerimis- ja digiteerimiskeskusse Kanut digiteerimiseks saadetud 2000 negatiivi.

Korraliste kogude inventuuride osas oli rahulik aasta, üle kontrolliti vaid etnograafiliste jooniste kogu. Leidmata jäi 56 joonist, mis on puudunud ka kahe eelneva inventuuri käigus.

Vormistati 65 vastuvõtuakti, registreeriti ja kogudesse võeti vastu 954 museaali. Võrreldes varasemate aastatega on kogusse jõudnud uute museaalide arv tavapäratult väike. Probleemiks on muuseumide infosüsteemi uue versiooni (MuS 2, mis võeti kasutusele novembris 2023) kasutuselevõtu-ga kadunud võimalus lisada suuri kogusid süsteemi ülekandetabelitega. Seetõttu peatus ERMis suurte negatiivikogude, aga ka arhiivkogude registreerimine ja vastuvõtmine. Lisaks sellele mõjutab uute museaalide vastuvõtmist museaalinumbrite genereerimine infosüsteemis, mis toimub käsitööna ja loob eeldused vigade tekkimiseks. Positiivsena võib MuSi arendustes välja tuua museaali andmete juurde „legendi“ välja taasloomise, mis uue versiooni käivitamisel puudus. Samas on legend see, mis annab objektile eluloo ja muudab ta väärtuslikuks infoallikaks. Kogude osakonna töötajad kirjeldasid infosüsteemis 23 955 museaali.

Jätкус hoidlate kaupa nende esemete digiteerimine, mis varasematest digiteerimisvalikutest ja -projektidest on välja jäänud. Lõpetati Tartumaa muuseumi fotokogu digiteerimine ja alustati postimuuseumi fotokogu digiteerimist. Kahe suure fotokogu digimise tulemusel lisandub infosüsteemi

55 000 foto digitaalne kujutis. Vastavalt ERMi standardile nimetati ja laeti digihoidlasse 129 846 faili (5519,55 GB). Digikujutise sai 56 405 uut objekti.

Sarnaselt eelmisele kahele aastale viibisid meie inimesed kuu aega Torontos Välis-Eesti Muuseumis, kus aitasid korratada ja süstematiseerida sealseid kogusid. Vanemkoguhooldaja Kadri Vissel registreeris esemekogu, arhiivi juhataja Tiina Tael töötas Tommy Tomsoni negatiivikoguga.

Arhivaar Kristi Umalas kaitses Eesti Maaülikoolis magistritööd „Mäluasutuste töökeskkonnas esinevad bioloogilised ja keemilised ohutegurid ning nende mõju kogudega tegelevate spetsialistide tervisele“ ja tutvustas oma uurimistöö tulemusi ERMi kollektiivile innustades inimesi märkama ja teadvustama töökeskkonnas olevaid ohtusid ja nende vähendamise võimalusi.

ERMi videoblogis jätkus Kogukokkade sari, mis tutvustab ERMi arhiivis leiduvaid retsepte. 2024. aastal tutvusime Eesti Vabariigi aastapäevaks sobivate toitudega, valmistasime lihavõttelauale ja talgupäevaks sobivaid roogasid. Aasta lõpetasime Muhu hõrgutistega.

Osakonna traditsiooniline õppekäik viis sügisel Jõgeva- ja Virumaale. Jõgeval asuv Betty Alveri muuseum oli väike, aga meeldiv elamus, mida enamik osakonnast külastas esimest korda. Rakveres muuseumidest puudust pole, seal lustisime Politseimuuseumi kriminalistika muuseumitunnis ja nautisime Rehbinderi majas avatud värsket mööblinäitust, kus on eksponeeritud ka mitmed ERMi kogusse kuuluvad esemed. Lisaks kogusime uusi muljeid veel Rakvere Linnakodanikumuuseumis ja Moe Piiritusemuuseumis.

Kogude osakond: 2024

Muuseum ja kogu	31.12.2024 seisuga
Eesti Rahva Muuseum	
Eesti kogu (A)	107 322
Soome-ugri kogu (B)	100 046
Muude rahvaste kogu (C)	3164
Kultuurilooline kogu (D)	22 424
Kunstikogu (K)	1642
Etnograafiline arhiiv (EA)	945
Topograafiline arhiiv (TA)	1132
Sanitaar-topograafiline arhiiv (San. Top)	370
Korrespondentide vastuste arhiiv (KV)	56 560 kaastööd (1501 köidet)
Arhiivkogu (Ak)	37 fondi (8218 säilikut)
Postkaardikogu (Pk)	8 fondi (2506 säilikut)
Fotokogu (Fk)	400 043
Filmiarhiiv (F)	324
Videoarhiiv (V)	1664
Fonoteek (Fn)	838
Etnograafiliste jooniste kogu (EJ)	23 772
Postimuuseum	
Postiajaloo kogu (PM PA)	52 638
Ümbrikute kogu (PM Ü)	13 fondi (8978 säilikut)
Markide kogu (PM M)	14 747
Esemekogu (PM E)	1664
Templikogu (PM T)	11 838
Arhiivkogu (PM Ak)	13 fondi (3203 säilikut)
Fotokogu (PM Fk)	29 805
Raamatukogu	4720

Kogude osakond: 2024

Heimtali Muuseum	
Esemekogu (HM E)	1851
Fotokogu (HM Fk)	682
Arhiivkogu (HM Ak)	1469
Tartumaa Muuseum	
Fotokogu (TM Fk)	24 250
Zooloogiline kogu (TM Z)	245
Geoloogiline kogu (TM G)	554
Arheoloogiline kogu (TM Ar)	2790
Arhiivkogu (TM Ak)	10
Esemekogu (TM E)	5777
Kunstikogu (TM K)	1673
Videokogu (TM V)	2

Lk 16 ja 17: Maitseainepakendid ühest Tallinna Kalamaja majast, kus elas eri aegadel mitu põlvkonda. ERMi kogudes A 1097. ERM Fk

Kogude osakond: esemekogud

ERMi vanad esemekogud täienesid 2024. aastal 457 esemega, postimuuseumi kogusse võeti vastu 34 eset, Heimtali muuseumi kogu ei täienenud.

Huvitav sajast esemest koosnev esmaste tarbeasjade ja rätsepatööks vajalike esemete kogu jõudis muuseumi Tallinnast Kalamajas Suur-Patarei tänaval elanud perelt. Õed Marie (19.11.1905–19.07.1966), Alma (21.05.1900–26.10.1973) ja Emilie Eigo (2.06.1891–19.05.1955) olid pärit 11-lapselisest perest Saaremaal. Nende isa oli Juhan Eitea, Saaremaal Aula külas ühe rikkama talu peremees, samuti Kaarma pasunakoori asutaja, Kaarma koguduse organist ja laulukoori juht. Peretütred tulid Tallinna ja asusid elama Suur-Patarei 18a maja keldrikorrusele. Muuhulgas vahetasid nad perenime Eitea nime Eigo vastu. Koos avasid õed sama maja keldrikorrusel esmatarbekaupade ja

toiduainete poe. 1938. aastal lõpetas Alma rätsepakooli, töötades sealt alates rätsepana. Kogus (A 1079) on esemeid nii 1930. kui 1980. aastatest.

Postimuuseumi kogu täienes AS Express Posti vormiriietuse ja ettevõtte sümboolikaga esemetega (ERM PM 1524). 1997. aastal asutatud Express Post vedas Eesti suuremates linnades ja nende ümber laiali Ekspress Grupi ja Postimees Grupi ajakirjandusväljaandeid, reklaami- ja ärikirju. 2023. aastal otsustati kojukandeteenuse pakkumine lõpetada.

Avatud hoidlas vahetus näitus. Taskud ja kotid rändasid tagasi hoidlasse ja järgmisel kahel aastal saab näha valgustamisega seotud objekte, alustades pirdudest ja lõpetades elektrivalgustitega. Lisaks esemetele on hoidlast välja toodud ka teemaga haakuvad etnograafilised joonised.

Kogude osakond: arhiiv

2024. aastal laenutati ERMi uurimissaali külastajatele 3773 arhiivimaterjali. Tava-päraselt tegeleti arhiivi kirjeldamisega elekt-roonilises andmebaasis MuIS, tulme korras-tamisega, plaanilise inventuuri ning uurijate teenindamisega.

Inventuur tehti etnograafiliste jooniste kogule: võrreldes varasemate kordadega uusi puuduvaid jooniseid ei tuvastatud. Kõik olemasolevad joonised on digiteeritud ning kujutised on nähtavad MuSi andmebaasis.

2024. aastal sai arhiiv täiendust 16 arhiivkogu 600 arhiivisäiliku, 156 käsikirja, 8 välitööpäeviku ja 21 postkaardi võrra. Tulme registreeriti ja kirjeldati MuSis või arhiivinimistutes. Retrospektiivselt kirjeldati MuSi andmebaasis 2875 KV käsikirja ja 299 etnograafilist joonist. Korrespondentide vastuste arhiivist digiteeriti 253 käsikirja, mis tehti MuSis kättesaadavaks.

Suurematest arhiivkogudest korras-tati perekond Koerni (Ak 12–75, 34 säilikut), Dagmar Kotli (Ak 19–117, 39 säilikut), va-limiste ja erakondade (Ak 21, 90 säilikut),

Ferdinand Linnuse (Ak 44, 44 säilikut) ja Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva arhiiv (Ak 45, 361 säilikut).

Muuseumi käsikirjakogu sai täiendust kirjasaatjate kaastööde näol. Korraldati 66. teatmematerjali kogumise võistlus, kuhu laekus 144 kaastööd 83 osalejalt. Kogumisteemadeks olid „Raudtee ja rongisõit“ (52 tööd), „Avalikud söögi- ja joogikohad nõu-kogude ajal“ (15), „Põll“ (21) ning vaba-teemalisi töid oli 56. Peapreemiad pälvisid raudtee teemal Vaido Suimets, söögi- ja joogikohtadest Rein Kaldma, põlle teemal Mall Hiimäe ning vabal teemal Tiiu Aed-mäe tööga „Tänapäev“. Võistluse tulemused tehti teatavaks kaastööliste päeval. Kümme-kond tööd laekus võistlusväliselt ning arhiivi anti üle välitöömaterjale.

Tartumaa muuseumi arhiivkogu kor-rastamist alustati isikukogudega. Arhiivi-nimistutesse kanti 20 isikukogu 772 säiliku-ga. Arhiivitöötajad töötasid mitmete suurte fotokogude tulme registreerimise ja kirjelda-misega.

Kirjasaatjad ERMi kaastööliste päeval. Foto: Berta Jänes, ERM Fk

2024. aastal kasvas ERMi raamatukogu 342 teaviku võrra (neist annetused 209, ostud 104, vahetus 17, muu 12). Registreeritud lugemiseid oli aasta lõpuks 564.

Jätkus töö Linda Petti koguga, alustati kogusse kuuluvate pisitrükiste korrastamist. Ferdinand Linnuse kogu, mis on sisestatud ka e-kataloogi ESTER (kohaviidaga F.L.), täienes 131 trükise võrra.

2024. aasta sügisest on Eesti artiklite andmebaasi ISE teemabaaside hulka lisandunud „Eesti etnoloogia“. Teemabaasi sihts on hõlmata kõiki Eesti ala ja eestlastega seonduvaid etnoloogiaalaseid tekste, samuti kõigi Eestiga kestmalt seotud autorite etnoloogiaalaseid tekste. Teemabaasis kajastuvad raamatud, artiklikogumikud, artiklid ajakirjades ja ajalehtedes. Eialgu on paremini kaetud aastad 1918–1970. Teemabaasi „Eesti etnoloogia“ täiendamine jätkub.

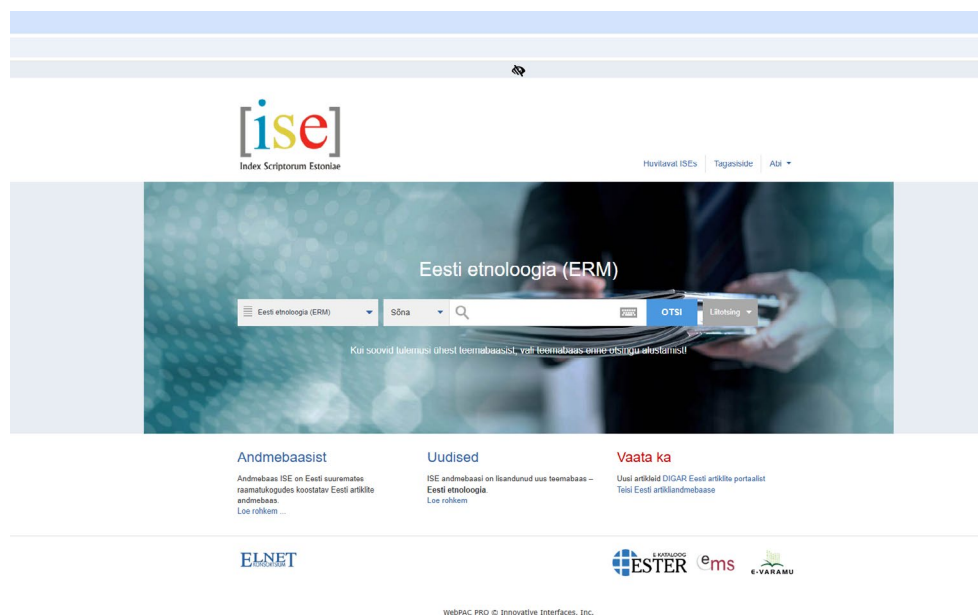
Uudiskirjanduse näitust, mis kajastavad valikut raamatukogusse saabunud uutest trükistest, oli aasta jooksul kokku 11. Lisaks võis aasta jooksul näha lugemissaalis nelja teemanäitust:

- Wiedemanni keeleauhinna laureaadile Hando Runnelile pühendatud näitus. Kuraator ja kujundaja Sirje Madisson

- „ERMi sõprade selts 30 – koos oleme tugevad“. Kuraator ja kujundaja Sirje Madisson

- „Julius Kuperjanov 130. Eesti Rahva Muuseum meenutab oma algusaastate abilist“. Kuraator ja kujundaja Sirje Madisson

- „Eesti arheoloog ja etnoloog Eerik Laid 120. Eesti Rahva Muuseum meenutab oma juhti ja kaasteelist“. Kuraator ja kujundaja Sirje Madisson

Kogude osakond: fotokogu

Kui 2023. aasta möödus ERMi kogudes „uue MuiSI“ ootuses, siis 2024. aastal saabunud andmebaasi uus versioon on väga toores, ja tuli hakata seda katsetustega parendama. Varsti ilmnes, et oluliselt hõlpsam on kirjeldada juba varem kogusse vastuvõetud fotosid, uute fotode registreerimine tundus pea võimatu. Sellest tulenevalt registreeriti aasta jooksul kõigest 69 uut fotot. Lisaks kanti ülekandetabeliga üle 4529 Viktor Salmre kogu (Fk 2644 juurde) fotot, mis pisut 2024. aasta juurdekasvunumbrit kergitas.

Väga väikese tulme kõrval said fotokogus digiteeritud ja märksõnadega varustatud meie endi töötajate paljud varasemad soome-ugri fotoseeriad, viimastena saami fotod ning soome-ugri rahvaste fotod. Nii-

samuti on kirjeid järjepanu märksõnastatud, et uurijatel oleks neid mugavam leida. Ka endise Tartumaa Muuseumi fotokogu digiteerimine sai lõpule, ning kõik kujutised on Eesti Muuseumide Veebivärvavas MuS nähtavad.

Lisaks korrastasime foto- ja negatiivihoidlaid, ja konserveeritud ning ümberpakendatud sai suuremõõtmelisi fotosid ja Tartumaa Muuseumi fotoalbumeid. Meie suure fotokogu digiteerimiseks on oma abi pakkunud ka Ennistuskoda Kanut, nii said mitmed Arved Lutsu, Tamara Habichti, Aino Voolmaa jt ERMi töötajate Eesti uurimismatkade fotoseeriad digitud ja kirjeldatud, ikka uurijate hüvanguks.

EV kaitseväe Värskla laager Örsava järve sadamas hobuseid ujutamas. Foto on pärit Heinrich Virro (1917–2010) pärandi hulgast, kes oli kaitseväes Tartus ja Värskla laagris. 1944. aasta suvel põgenes ta Soome ja liikus sealt edasi Rootsi, Kanadasse ja Californiasse Anaheimi. ERM Fk 3098:55

Kogude osakond: audiovisuaalne kogu

2024. aastal oli audiovisuaalses kogus põhitähelepanu filmide digiteerimisel.

Aastast 2012, kui ERMis alustati amatöörfilmide kogumist, on muuseumisse jõudnud ja digitud üle tuhande pikema ja lühema filmiketta. Kui esimesed paarsada muuseumile annetatud linti digiti Eesti Filmiarhiivis, siis alates 2015. aasta algusest digib ERM 8 mm filme ja 2016. aasta teisest poolest 16 mm filme ise. Suuremad 16 mm kogud on pärit Eesti Põlevkivi filmistudiolt ja Eesti kurtide ühingutelt, eraisikud toovad tavaliselt 8 mm linte, kes ühe, kes mitukümmend. Filmitud on need peamiselt 1960.–70. aastatel, vähem linte on pärit 1980ndatest ja üksikud 1990ndate algusest.

Põhilised teemad on olnud pere ja sugulastega seotud sündmused: pulmapeod, juubelid, sünnipäevad, kokkutulekud ja matused, jõulud ja aastavahetus. Palju tähelepanu pööratakse lastele, nende kasvatamisele ja kasvatamisele, nende mängudele. Kajastamist leiavad kooliaastad ja üliõpilased, aktused ning malevasused.

Vajalikuks on peetud filmida laulu- ja tantsupidusid, rongkäike. Tähtsamate sündmuste jäädvustamiseks on leitud värvifilmi, mis nüüd mõjub pigem karuteenena, kuna mustvalgete filmide kvaliteet on säilinud palju paremini.

Peale pidulike sündmuste leiab amatöörfilmidest argielu – ametialast tööelu, igapäevatoid linnas ja maal (sh kolhoosides), ehitusplatsidel või aiamaal toimetami-

si, jahti ja kalapüüki, laupäevakuid ja isetegevust. Kaameraga on käidud sportimas, lõbustuspargis või loomaaias ning jäädvustatud linna- ja loodusvaateid.

Filmikaamera oli kaasas suvitamas, reisidel maal ja merel: kas siis tollase Nõukogude Liidu piires või ka välismaal. Filmitud on telgi- ja paadimatku Eestis, moto- ja mägimatku selleaegsetes N Liidu lõunavabariikides.

Muuseumis on ka väliseestlastelt saadud filme, mis talletavad võõrsil elavate eestlaste kultuurisündmusi, koguduseelu, noortelaagreid, ESTO päevi.

Päris paljud autorid on katsetanud iselavastatud filmikestega.

Amatöörfilmide kogumine jätkub ka praegu.

2024. aastal oli filme ERMi videokogus 1666, filmikogus 324, lisaks 838 salvestist fonoteegis.

8 ja 16 mm amatöörfilmid ERMi hoidlas.
Foto: Berta Jänes, ERM Fk

Konserveerimisosakond: 2024

2024. aastal on MuSi kaudu konserveerimisse saadetud 67 eset ja korrastamisele 3406 eset, millest põhjalikumad konserveerimis- ja korrastustööd on tehtud 688 esemel (sh 3 eset, mille on konserveerinud Eesti Vabaõhumuuseumi konserveerimis- ja digiteerimiskeskus Kanut, 97 eset on kahjuritõrje eesmärgil külmutatud). Lisanduvad esemed, mis on korrastatud enne numbri saamist, pärit erakogust (näituste või tellimustööde kontekstis), või on tegemist muu ERMi sisulist tööd toetava materjaliga, mis vajab korrastamist või konserveerimist. Teadustöö raames või konserveerimis- ja säilitusprobleemi lahendamiseks teostati ERMi esemetel uuringuid ning ollakse järjepidevalt nõuandvas rollis säilitus- ja konserveerimisalastes küsimustes.

Konserveerimisosakonna juhataja ametikohale naasis aasta alguses Kristiina Piirisild. Konserveerimisosakonnast lahkus välisõpingutele tekstiilikonservaator Mirjam Ruutma, kelle asemel asus tekstiilikonservaatorina tööle Egle Pihlo (neiupõlvenimega Mikko).

Säilitustegevus

Säilitustoiminguid teostatakse pidevalt nii hoidlates kui näitusesaalides, mis sisaldab lisaks eksponeerimis- ja hoiustussüsteemide puhastamisele ka museaalide kontrolli võimalike kahjuritõrje tuvastamiseks ja vajadusel museaalide kuivpuhastust. Säilitajate kompetentsi laiendamiseks on lisandunud tööde hulka ka museaalide korrastustööd, mis toimuvad ERMi konservaatorite juhendamisel. Sel viisil on aasta lõpus alustatud postimuuseumi kogude korrastamise- ja ettevalmistamisega fotografeerimiseks (Tiia Reisner, Kersti Kilk).

Olulise osa säilitustoimingutest moodustab museaalide pakendamine nõuetekohastesse happevabast kartongist karpidesse ja ümbristesse ning vajadusel erilahendusel toetuse või karpidele spetsiaalse sisu valmistamist. Järjepidevalt teostatakse ka happeliste plastmuseaalide kontrolli AD-ribadega ja vajadusel teostatakse spetsiaalsete säilituskarpide vahetus. Digiteerimis-

järgselt pakendati 115 ERM TM fotokogu albumit, osaliselt olemasolevatesse karpidesse ja osaliselt happevabast lainepapist või happevabast kartongist ise tehtud karpidesse (Eve Kasearu).

Raadi hoidlas HR5 alustati museaalide pakendamist: kalavõrkudele õmmeldi puuvillasest riidest mõõdu järgi ümbrised/kotid (Anne Nurme) ning võrgud puhastati enne pakendamist tolmuimejaga (Tiia Reisner ja Kersti Kilk). Kogude osakond tellis universaalse mõõduga karpe, kuhu pakendati pootshaagi-, harpuuni-, tuuraotsad ning võrgukäbasid. Töö jätkub ka tuleval aastal.

Seoses museaalide säilitustingimuste parandamise projektirahadega alustati plaaniväliselt tööd H56 laudlinade/linikute pakendamise (rullidele, karpidesse) ja ümbermagasineerimisega (Anne Nurme). Tööd peavad olema lõpetatud 2025. aasta juunikuus, mistõttu kleitide ja üleriiete toetuste tegemisega jätkatakse tuleva aasta teises pooles.

Ootamatult avastati regulaarse seisundikontrolli käigus siidist särbi ERM D 55:95/1-2 kiireloomuline vananemine. Elementanalüüsi (pXRF) käigus tuvastati, et tegemist on raskendatud siidiga, mille vananemiskiirus on võrreldes naturaalse siidiga kordades kiirem. Raskendatud siidile ideaalseid keskkonnatingimusi ei ole võimalik antud kogus luua, mistõttu otsustati keskenduda hoiustamisviisile. Särpide paremaks hoiustamiseks telliti spetsiaalsed pikad karbid, et esemed võimalikult laialt lahti laotada ja piirata nende vajaduspõhist liigutamist. Särp ERM D 55:95/1-2 liimistati Lascaux' liimiga toetuskangale. Pikemas perspektiivis tuleb üle vaadata ka siidist tanulintide ja kleitide seisund ning hoiustamistingimused. Kontrollimist vajab ka EÜSi sinimustvalge lipp.

Hoidlate ja näituste keskkonnatingimusi monitooritakse pidevalt ning andmed salvestatakse. Püsinäituse „Ajaraja“ vitriinide mikikliimaseadmete arvu on aastate lõikes järjepidevalt vähendatud. Seitsmest mikikliimaseadmest töötab tänaseks neli. Üheks põhjuseks on seadmete kõrged ülalpidamiskulud. Teine oluline suundumus

maailmas on loobuda muuseumides väga kitsastest keskkonnatingimustest (T ja RH), mille saavutamiseks koormatakse keskkonda ja mille kasutegur võrreldes laiema temperatuuri ja suhtelise õhuniiskuse fluktuatsiooniga ei ole enamiku materjalide puhul leidnud piisavalt tõestust.

Koostöös RKASiga jätkati paberi-soomuka tõrjet hoidlates putukatõrjemürgiga Fendona 60 SC pritsimise teel. Raamatukogus, uurimissaalis ja töötajate tööruumides putukatõrjemürgiga pritsimist ei teostatud ja neis ruumides plaanitakse üle minna geelmürgiga soomukate tõrjumisele.

Üheks suuremahuliseks tööks kujunes riiklike prioriteetide nimekirjade ette valmistamine ja sellega seonduva teabe korrastamine, sh ümbriste ja transpordikastide vajaduse hindamine koostöös kogude osakonnaga. Poliitiliselt ärevad ajad sunnivad ka mäluasutusi mõtlema meie pärandi turvalisuse ja säilimise üle kriisiolukorras. Sellega seoses valmistati kiirendatud korras ette ka muuseumi ohuplaan.

Uuendustest tasub mainimist robottolmuimeja kasutusele võtmine ERMi pea-

maja hoidlates, võimaldades säilitajatel tegeleda suuremal määral museaalide seisundi monitoorimise ja kahjurite kontrolliga.

Konserveerimine

Konserveerimistöode pikaajalistest projektidest jätkati Elmar Kitse restorani Tarvas pannoo tahvlite konserveerimisega (Eve Keedus, Karl-Erik Hiiemaa), millest 5/9 on ümber pööratud ja valmistatud ette tööde viimaseks etapiks – pinna viimistlemiseks ja toneerimiseks. Elmar Kitse signeeringuga pannoo tahvel läks välja näitusele „Kellele kuulub öö?“, olles ka üheks projekti alustamise ajendiks.

Mahukad korrastus- ja konserveerimistööd jätkusid arhiivi ja raamatukogu materjalidega – suuremõõtmeliste plaanid (81 tk) ja raamatute konserveerimine (296 tk). Kolmandat aastat jätkusid ERMi hõbedakogu korrastustööd, mis osaliselt kattuvad 2026. aastasse planeeritud kullasseppade näituse esemete ettevalmistamisega. Lõpetati ka Helga Allingu rätikukavandite korrastamine. Ülejäänud korrastus- ja konser-

Robottolmuimeja Roosi hoidla põrandat puhastamas. Foto: Kristiina Piirisild

veerimistööde kõrval signeeriti tulmest 170 tekstiileset, ja valmistati ette digimiseks ja pakendamiseks fotonegatiive ning filmilinte (5 rulli ja 10 551 kaadrit; 8 mm 18 ketast; 16 mm 1 ketas; diapositiivid 3784 tk; klaasnegatiive 306 tk). Tellimustööna korrastati Tartu Memento lipp.

Näituste ettevalmistamine

Võrreldes eelmise aastaga on tulnud ette valmistada mitmeid esemeid väiksemate näituste tarbeks nii ERMis kui väljapool ning tegeleda ka näituste lõppemisel esemete mahavõtmise ja kontrolliga. Kui näituse „Kellele kuulub öö“ esemed said korrastatud valdavalt 2023. aastal, siis jooksvalt tuli tegeleda esemete ettevalmistamisega 15 näitusele. Mahult paistsid silma deponeeringud Virumaa muuseumide näitusele „Toolile nõjatudes“ (Roland Suits, Indrek Tirrul, Mariliis Vaks). Töömahukaks ettevõtmiseks on sageli ka esemele sobivaima eksponeerimisaluse välja töötamine või spetsiaalse transpordialuse või ümbrise valmistamine.

Aasta alguses alustati ka esimeste esemete ettevalmistamisega näitusele „Rannarootslased. Estlandssvenskar. Estonia-Swedes“, mis avatakse 2025. aasta kevadel. Aasta lõikes toimusid esemeuuringud (kalavõrkude kiu-uuringud koostöös Riina Rammoga) ja ettevalmistused esemete dendrokronoloogiliseks dateerimiseks koostöös Alar Läänelaiuga. Töötati põhjalikult ka näituse mannekeenide hankedokumentide tehnilise kirjelduse koostamiseks. Kurator-konservaatori rollis on osakonnas Mariliis Vaks, kes tutvustas Kultuurisaates OP (205. osa) ERMi konservaatori igapäevatööd just rannarootsi esemete konserveerimise näitel. Näituse ettevalmistamisega on aga tihedalt seotud kogu konserveerimisosakond.

Rõõmustame ka selle üle, et konservaatoreid Mariliis Vaksi ja Indrek Tirruli ning kuraator Liisi Jäätsi koostatud näitus „Nelja jalaga maa peal. Eesti talutool“ sai sügisel jätku Kuressaares Saaremaa muuseumis.

Koostöö ja valdkonna arendamine

Konservaatoreid jätkavad oma teadmiste jagamisest õpitubade formaadis: väikekandle

valmistamine, raamatute parandamine, pabermaterjalide korrastamine koduses arhiivis jpm.

Võimaluste piires toimub töötajate pidev enesetäiendamine koolitustel, konverentsidel, seminaridel ja õppustel nii Eestis kui ka välisriikides. Silli Peedoski eestvedamisel õnnestus koostöös Eesti Konservaatoreite Ühingu ja Muinsuskaitseametiga tuua Eestisse paberkonservaatori Rita Udina koolitus „Match Your Infill – Dealing with Loss Compensation on Paper Conservation“, mis toimus ERMis. Olulisemad ettekanded osakonna töötajatelt: Mirjam Ruutma „Mööbli komplekti konserveerimine (ERM A975:21, 43-47)“ muuseumide aastaauhindade konverentsil Pärnus; Kristiina Piirisild „Mapping visitor and music related vibrations in Estonian National Museum“ InArt2024 Oslas; Indrek Tirrul koos Meeli-Heli Lepnaga „Barokist tänapäeva. Ühe kapi lugu“ EKÜ IX teaduskonverentsil Põltsamaal; Mirjam Ruutma veebiettekand „Documentation and Conservation of Textile Fragments from the Collections of the Turku Cathedral Museum, Finland“ ICON Textile Group: AGM and Graduate Research Exchange. Lisaks on muuseumi ajaveebis ilmunud viis konserveerimise ja säilitamise teemalist artiklit.

Valdkonna arendamise panustades on valminud ICOM Eesti egiidi alt muuseumisõnastik „Tekstiilide konserveerimine“, mille koostamises osalesid Kristiina Piirisild ja Mirjam Ruutma. Viimased töökoosolekud toimusid ka MuSi jaoks museaalide seisundi hindamise mudeli loomise töögrupiga (Eve Keedus ja Kristiina Piirisild). Valmis ka ERMi näituste ettevalmistus- ja säilitusjuhise, mis annab ülevaate vajalikest nõuetest näituse meeskonnale ja koostööpartneritele väljastpoolt maja.

Koostöös TÜ Tõravere observatooriumi kosmosetehnoloogia inseneride, ERMi helitehnikute Taavo Terase ja Marcus Ellerveega teostati Kristiina Piirisilla eestvedamisega 2023. aasta lõpus ja 2024. aasta esimeses pooles võimendatud helist ja külastajatest tingitud vibratsiooni mõõtmised näitustel ja nende vahetus läheduses, et hinnata selle mõju museaalidele. ERMis toimunud vibrat-

siooni mõõtmistest on saadud uusi teadmisi esemetele turvalisemate vitriinide projekteerimiseks ja oskust hinnata paremini muuseumis toimuvate sündmustega kaasnevaid riske. Need on omakorda võimaldanud teha paremaid otsuseid sündmuste asukoha valikul ja helivaljuse piirmäära seadmisel. Teema on muuseumides võrdlemisi uus ning vajab kindlasti laiemat tutvustamist ja arutelu. Koostööprojekt esitati 2024. aasta muuseumide aastaauhindadele muuseumikogude arendaja kategoorias. Uurimistöö tulemuste tutvustamiseks toimus muuseumis konserveerimisosakonna ellu kutsutud sügisene miniseminar, kus astus ettekandega „Putukad muuseumis. Külmutamine“ üles ka Eve Kasearu.

Koostööprojektidest tasub manimist veel Jaani kiriku vitraažide klaasikatkete konserveerimine ERMi konserveerimisosakonna tööruumides Diana Eduri poolt, kus ERM oli toetamas projekti säilitus- ja konserveerimisalase konsultatsiooni ja uuringutega.

Jätkuvalt on ERM konserveerimisvaldkonna tudengitele populaarne praktikakoht, ka välismaalaste seas. Erasmus+ raames käis töövarjuks tudeng Soomest ning konserveerija Roland Suitsu suvises väikekandle valmistamise õpitoas osalesid spetsiaalselt Pariisist kohale tulnud muusikatudengid. Koostöö jätkub TÜ Viljandi kultuuriakadeemia, Pallase ja EKA tudengitega, seda nii lõputööde (2 tudengit) juhendamisel kui ka praktikate (16 tudengit) ja õppetöö poolt.

Investeeringuna taotleti konserveerimisosakonnale portatiivse ATR-liidesega FTIR-spektromeetrit. Taotlus rahuldati aasta lõpus ning hange kuulutatakse välja järgmisel aastal. Seade leiaks rakendust peamiselt sünteetiliste materjalide identifitseerimisel ja vananemisprotsesside hindamisel muuseumide seisundiuuringute käigus ja konserveerimismetoodite valikul.

Väikekandle valmistamise õpituba Roland Suitsu juhendamisel. Foto: Anu Ansu

Näitused: 2024

ERMi aasta üks suurnäitusi oli Eesti ööelu kirkaid ja hämaraid tahke avanud „Kellele kuulub öö?“. Keskajast kaasaega Eesti linna-ööd analüüsinud ja tutvustanud näitus sai muuseumiauhindade aasta näituse nominatsiooni.

Õnnestumiseks tuleb lugeda ka Euroopa kultuuripealinn Tartu 2024 põhiprogrammi kuulunud kahte näitust. Paljusid inspireerinud kirjandus- ja kunstivoolu 100. aastapäeva puhul sündis Eesti sürrealistliku kunsti keskuses Tartus koostöös Praha Rahvusgalerii ja Tartu Kunstimuuseumiga suurt publikuhuvi äratanud näitus „Sürrealism 100. Praha, Tartu ja teised lood...“. Kaasaegse kunsti austajaid ootas ERMis aga Jaapani helilooja ja visuaalkunstniku Ryoji Ikeda isikunäitus. Saja maailma olulisima kaasaegse kunstniku hulka kuuluv Ikeda ühendas talle omasel moel teadusandmed, heli ja tehnoloogia kaasahaaravateks ins-

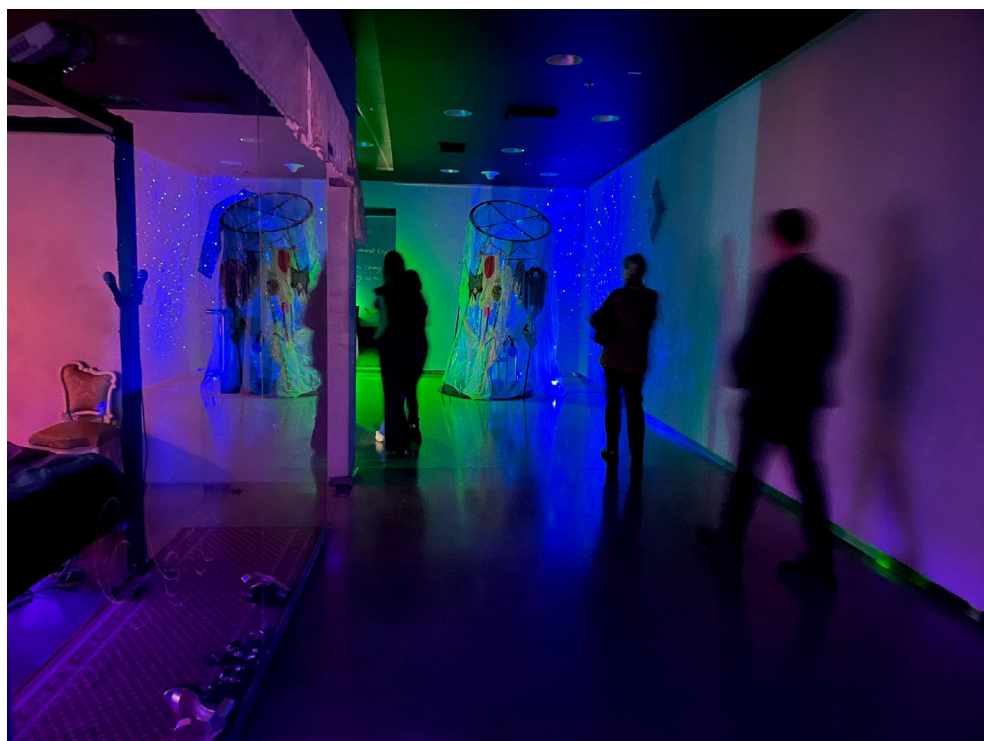
tallatsioonideks ning sedapuhku oli tema isikunäituse teostel selge seos Eestis tehtava teadustöö ja muusikaga.

Osalussaaali näitustest kaks olid kantud suurnäituse „Kellele kuulub öö?“ teemadest.

Heimtalisi sai alguse läbi aasta vahetuv Heimtali muuseumi kogusid tutvustav näitusesari „Pealaest jalatallani“ ja suvine suurnäitus „Üks vägi“, mis keskendus Anu Raua stipendiumiga pärjatud käsitöömeistrite loomingule.

ERMi püsinäitus „Kohtumised“ täienes koostöös Tartu Ülikooli teadusprojektiga – loodi Ida-Virumaa kaevanduskogukonna kogemust tõlgendav näitus „Lõige. Razrez“, mis avatakse 2025. aastal ka Eesti Kaevandusmuuseumis.

Saaremaa Muuseumis avati vähendatud versioon Eesti talutoolide ajaloole värske vaate andnud näitusest „Nelja jalaga maa peal. Eesti talutool“.

Vaade näitusele „Kellele kuulub öö?“. Foto: Berta Jänes, ERM Fk

Püsinäitused

- 1.10.2016– Eesti kultuuriloo püsinäitus „Kohtumised“
- 1.10.2016– Soome-ugri püsinäitus „Uurali kaja“

Galerii, B-osa kohvik, B-osa fuajee

- 17.02.–24.02.2025 „Kellele kuulub öö?“. Peakuraator Karin Leivategija; kaas-kuraatorid: Inna Jürjo, Aet Kuusik, Anu Kannike, Meeri Ott, Riho Paramonov, Oskar Poll, Rebeka Põldsam, Lauri Suurmaa, Katrin Tiidenberg; peakunstnik Emma Eensalu; abikunstnik Silver Rannak; produtsendid Laura Kipper ja Piret Simson

Suur saal

- 4.04–8.09 „Sürrealism 100. Praha, Tartu ja teised lood...“. Tšehhi sürrealismi kuraator Anna Pravdová (Praha Rahvusgalerii); Eesti sürrealismi kuraatorid Joanna Hoffmann (Tartu Kunstimuuseum), Kristlyn Liier (Tartu Kunstimuuseum); graafiline kujundus Valter Jakovski (Ruum 414); näituse kujundus Neeme Külm, Kadri Villand (Valge Kuup Studio); produtsent Kristlyn Liier
- 2.11–2.03.2025 Ryoji Ikeda isikunäitus. Kuraator Kati Torp (Tartu 2024); Ryoji Ikeda Studio: Ryoji Ikeda, Tomonaga Tokuyama, Emmanuelle de Montgazon, Satori Kita, Reiko Kawakado; loomingu- ja koostööpartnerid: Eesti Filharmoonia Kammerkoor (Esper Linnamägi, Tõnu Kaljuste, Mai Simson) ja Tartu Ülikooli genoomika instituut (Kristiina Tambets, Alena Kushniarevich, Lehti Saag, Monika Karmin, Erik Abner); produtsendid Hege-Lee Paiste (Tartu 2024) ja Laura Kipper (Eesti Rahva Muuseum)

Vaade Ryoji Ikeda isikunäitusele. Foto: Anu Ansu, ERM Fk

Näitused: 2024

„Kohtumiste“ sees vahetunud näitused

- 28.09 – „Lõige. Razrez“. Kuraatorid Terje Anepaio (ERM), Kirsti Jõesalu, Ene Kõresaar (mõlemad TÜ); režissöör-kuraator Aljona Suržikova (Diafilm OÜ), produtsent Laura Kipper
- 20.09.–13.04.2025 Eesti Tarbekunsti ja Disainimuuseumi näitus „Vaikelud rahvuslikel motiividel. Jaanus Samma“. Koostaja Jaanus Samma; konsultandid Kai Lobjakas, Andreas Kalkun; graafiline kujundus Brit Pavelson; produtsent Ketli Tiitsar

Osalussaal

- 20.10.2023–31.03 „Mets vastab, allikas kõnetab. Uus rahvusliku juurega ehe“. Kuraator Kärt Summatavet, kujundaja Mae Kivilo, produtsent Reet Mark
- 3.05–18.08 „Kummalised kohtumised“. Kuraatorid Hildegard Reimann, Liina Lember; produtsendid Tiit Sibul, Reet Mark
- 27.09.–27.04.2025 „Varjud helisevad. Muusikaline uneskõnd Alliksaare luulega“. Kuraatorid Liis Kolle, Ardo Ran Varres, kostüümid ja kujundusgraafika Reili Evart, produtsent Tiit Sibul

Vaade näitusele „Varjud helisevad. Muusikaline uneskõnd Alliksaare luulega“. Foto: Arp Karm, ERM Fk

Avatud hoidla

- 14.04 – 2026 „Pirrust prožektorini. Valgusteid ERMi kogudest“. Kuraator Ülle Jäe, kujundaja Emma Eensalu

Näitused mujal ERMis

- 9.03–12.05 A-fuajee „Vahan Shahbazyani maalinäitus“. Kujundaja Reet Mark
- 14.03–7.05 ERMi raamatukogu „Wiedemanni keeleauhinna laureaat 2024 Hando Runnel“. Kuraator-kujundaja Sirje Madisson, graafiline disain Jane Liiv
- 14.05–3.09 ERMi raamatukogu „Eesti Rahva Muuseumi Sõprade Selts 30“. Kuraator-kujundaja Sirje Madisson, graafiline disain Jane Liiv
- 17.05–16.06 A-fuajee „Joanna Concejo hingeotsingud illustratsioonis“. Kuraator Adrian Chorebała, kujundaja Natalia Jakóbiec (Wzorro Design)
- 27.06–25.08 A-fuajee „Margus Vaikre margivaibad. Gourmet Stamp“. Kujundaja Margus Vaikre
- 0.09.2024–5.01.2025 A-fuajee „Igapäevane kasutus. Daily Use“. Kuraatorid Tomás Errázuriz (Universidad Andrés Bello), Ricardo Greene (Universidad San Sebastián); kujundaja ja produtsent Reet Mark
- 4.10 – ERMi Sõprade Seltsi ruumis „Mütoloogia ja kaasaeg – uus rahvusliku juurega ehe – üheksas kollektsioon“. Kujundaja ja autor Kärt Summatavet
- 18.10–3.12 ERMi raamatukogu „Julius Kuperjanov 130“. Eesti Rahva Muuseum meenutab oma algusaastate abilist. Kuraator-kujundaja Sirje Madisson, plakati autor Jane Liiv
- 1.12.–30.01.2025 ERMi raamatukogu „Eesti arheoloog ja etnoloog Eerik Laid 120“. Eesti Rahva Muuseum meenutab oma juhti ja kaasteelist. Kuraator-kujundaja Sirje Madisson, graafiline disain Jane Liiv

ERMi Heimtali muuseum

- 1.03–1.06 „Pealaest jalatallani. Peakatted“. Kuraatorid-kujundajad Tuuli Tubin McGinley ja Merle Puusepp
- 4.05–14.09 „Üks vägi“. Kuraator Tuuli Tubin McGinley, kujundaja Kaari Metslang, graafiline disain Katri Smitt
- 6.06–31.08 „Pealaest jalatallani. Alusrtõivad“. Kuraatorid-kujundajad Tuuli Tubin McGinley ja Merle Puusepp
- 6.09–30.11 „Pealaest jalatallani. Särgid“. Kuraatorid-kujundajad Tuuli Tubin McGinley ja Merle Puusepp
- 6.12.–8.03.2025 „Pealaest jalatallani. Kindad“. Kuraatorid-kujundajad Tuuli Tubin McGinley ja Merle Puusepp
- 15.10.–15.03.2025 „Nööri mööda“. Kuraatorid Tuuli Tubin McGinley ja Anu Raud, kujundaja Tuuli Tubin McGinley

Näitused väljaspool ERMi

- 8.04.2023–10.03 Muinasjutunäitus „Elas kord...“ / „Olipa kerran. Tarina satujen synnyystä“. Vapriikki, Tampere. Kuraatorid Katrin Sipelgas, Jaak Kilmi, konsultant Hanna Samola, Risto Järv; produtsendid Marju Meriluoto, Katrin Sipelgas, Kristjan Raba
- 25.10.–25.05.2025 „Nelja jalaga maa peal. Eesti talutool“ Saaremaa Muuseum, Kuressaare. Kuraatorid Mariliis Vaks, Liisi Jääts, Indrek Tirrul; kujundajad Emma Eensalu, Silver Rannak; produtsent Reet Mark

ERMi aastaraamat

Uurimusi ööst. ERMi aastaraamat 65/1. ISBN 978-9916-718-21-6 (pdf). Koostaja Karin Leivategija, toimetajad Agnes Aljas, Pille Runnel, Ivi Tammaru, Karin Kastehein ja Tuuli Kaalep, kujundus Margus Tamm, küljendus Tuuli Kaalep, fototööd Arp Karm. Väljaandja Eesti Rahva Muuseum

Artiklid

- Karin Leivategija. Eessõna. Öö Eesti kultuuriloos
- Karin Leivategija. Kuidas jutustada ööd? ERMi näituse „Kellele kuulub öö?“ uurimis- ja kureerimisprotsessist
- Andreas Kalkun. Eliidi pilk pime-dasse onni. Maa-

rahvas ja isand ning vastastikused representatsioonid

- Riho Paramonov. Kes valitsesid öist linnaruumi moderniseerumisel?

Ülevaated

- *In memoriam* Kalju Konsin
- Karin Leivategija. Uurimusi Eesti ööelu-kultuurist
- Eesti Rahva Muuseum 2022

Uurimusi ööst. Eesti Rahva Muuseumi aastaraamat 64/2. ISBN 978-9916-718-03-2 (pdf). Koostajad Pille Runnel, Agnes Aljas, toimetajad Ivi Tammaru, Karin Kastehein, Tuuli Kaalep, kujundus Margus Tamm, küljendus Tuuli Kaalep, fototööd Tuuli Kaalep, Arp Karm. Väljaandja Eesti Rahva Muuseum

Artiklid

- Atepheh Amid. Mashhad, Iraan: ööpäevaringse linna ümberrõõustamine
- Terje Toomistu. Transsooline keha Indoneesia ööelus: *varia* de seksitöö, nauding ja enesekinnituslik kogemus

- Eleonora Diamanti, Alexandrine Boudreault-Fournier. Öised aistingud. Öö-filmi tegemine Kuubal Guantánamos
- Jacques Galinier, Aurore Monod, Becquelin, Guy Bordin, Laurent Fontaine, Francine Fourmaux, Juliette Rouillet Ponce, Piero Salzarulo, Philippe Simonnot, Michèle Therrien, Iole Zilli. Ööantropoloogia. Valdonnaülene sisesevaade
- Tõnis Jürgens. Une panoptikum
- Kristiina Piirisild. Vibratsioonist tingitud riskide hindamine Eesti Rahva Muuseumis

Ülevaated

- Eesti Rahva Muuseum 2023

Ajakiri Journal of Ethnology and Folkloristics

Journal of Ethnology and Folkloristics; Vol. 18, No. 1. Living Animisms and Monotheisms in the Finno-Ugric World. ISSN 1736-6518 (print), ISSN 2228-0987 (online). Peatoimetaja Art Leete, toimetajad: Anastasiya Astapova, Toomas Gross, Maarja Kaaristo, Pille Runnel, Taive Särg; keeleteoimetaja Daniel E. Allen; tegevtoimetaja Helen Kästik, ülevaadete toimetaja Anastasiia Karaseva, kujundus Roosmari Kurvits, küljendus Tuuli Kaalep, fototööd Arp Karm, Eesti Kirjandusmuuseum, Eesti Rahva Muuseum, Tartu Ülikool

Artiklid

- Simon J. Bronner. The (Mal)Functionality of Vernacular
- Eva Toulouze, Laur Vallikivi. Preface to the Special Issue: Living Animisms and Monotheisms in the Finno-Ugric World
- Elena Danilko. 'Raskolniks' and 'Inorodtsy': A Mutual Attraction
- Eva Toulouze. Udmurt Religious Practice Today: Between Native Traditions and World Religions
- Aleksandr V. Chernykh. The Contemporary Ethno-Confessional Situation Among the Udmurts of Perm Territory

- Nikolai Anisimov. Occasional Commemorative Rituals in Udmurt Culture
- Sergei Andreevich Minvaleev. Christian Elements and Their Folk Adaptations in the Funeral and Memorial Rites of the Ludian Karelians
- Madis Arukask, Eva Saar. A Near-Death Experience Narrated by a Vepsian Woman
- Ranus Sadikov, Eva Toulouze. Eastern Udmurt Sacred Places, Yesterday and Today
- Michael Anranter. Tripe Soup at the Service Area: Thoughts on an Infrastructure of Meaningful Sociality
- Azher Hameed Qamar, Saima Azher. Birth Care Belief Practices: Traditional Mother–Child Care during Birth in Rural Punjab, Pakistan
- Pertti Anttonen. The Elusive Concept of ‘Tradition Science’ in the Nordic Institute of Folklore under Lauri Honko’s Directorship

Ülevaadet

- Alina Oprelianska. Book Review: Vernacular Knowledge: Contesting Authorities, Expressing Beliefs
- Guillem Castañar. Book Review: The Consolations of Humor and Other Folklore Essays
- Aimar Ventsel. Book Review: Galvanizing Nostalgia?: Indigeneity and Sovereignty in Siberia

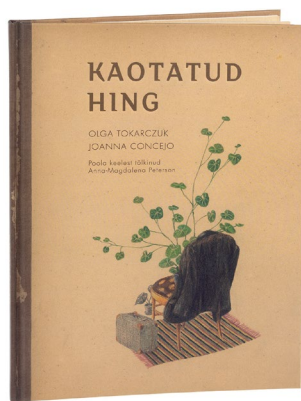
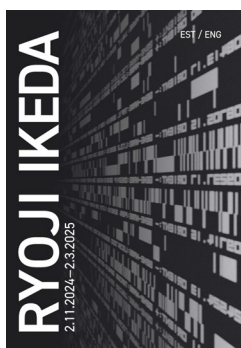
Journal of Ethnology and Folkloristics; Vol. 18, No. 2. ISSN 1736-6518 (print), ISSN 2228-0987 (online). Peatoimetaja Art Leete, toimetajad Anastasiya Astapova, Toomas Gross, Maarja Kaaristo, Pille Runnel, Taive Särg; keeletoiimetaja Daniel E. Allen; tegevtoimetaja Helen Kästik, ülevaadete toimetaja Anastasiia Karaseva K u -jundus Roosmari Kurvits, küljendus Tuuli Kaalep, fototööd Arp Karm, Eesti Kirjandusmuuseum, Eesti Rahva Muuseum, Tartu Ülikool

Artiklid

- Art Leete. Editorial Impressions: The Great Robbery: How Skeletons and Gods Ended up in Museum Collections
- Diarmuid Ó Giolláin. Inspirational Insights: Folklore, Ethnology, Philology: National Sciences and Global Connections
- Felipe González Ortiz. Life and Death in the Mazahua Worldview in the Context of COVID-19
- Kikee Doma Bhutia. Examining ‘Vernacular’ Symbols and Symbolic Power in Times of Crisis
- Francis Joy, Peter Armstrong, Elli-Maaret Helander. The Spiritual Significance of Birds in Sámi Tradition
- Yanyu Wang, Robert Tian, Alf H. Walle. Dramaturgical Tactics in a Chinese Tea Room: Tailoring Self-presentation for Business Success
- Carrie Hertz. Dressing the Part: Producing Ethnic Minority Textiles in the Era of Intangible Cultural Heritage Tourism
- Jason Baird Jackson, Lijun Zhang. Basketry and Festival among the Dong (Kam) People
- Jon Kay. “I Will Stitch It Back and Pass It Down”: A Bai Elder Makes and Teaches Buzha
- Lijun Zhang, Jason Baird Jackson. Basketry Craft Practice in Southwest China: The Case of Defeng Village

Ülevaadet

- Kirill Istomin. Book Review: Words and Silences: Nenets Reindeer Herders and Russian Evangelical Missionaries in the Post-Soviet Arctic
- Malay Bera. Folk Narratives in the Changing World: The 19th Congress of the International Society for Folk Narrative Research (ISFNR)
- Roberto Evangelista. Book Review: The End of the World: Cultural Apocalypse and Transcendence

Albumid, kataloogid, allikapublikatsioonid

- „ERMi lugu. Kõik sai alguse suurest unistusest“. ISBN 978-9916-718-15-5. Koostaja Tuuli Kaalep, toimetaja Karin Kastehein, fotovalik Jane Liiv, kujundus Erik Teemägi. Väljaandja Eesti Rahva Muuseum
- “Our Story. It All Began with a Big Dream”. ISBN 978-9916-718-17-9. Koostaja Tuuli Kaalep, toimetaja Karin Kastehein, Daniel E. Allen, fotovalik Jane Liiv, kujundus Erik Teemägi. Väljaandja Eesti Rahva Muuseum
- Näitusekataloog-postkaardikomplekt „Kellele kuulub öö?“. ISBN 978-9916-718-13-1. Koostaja Karin Leivategija, toimetaja Karin Kastehein, kujundus Danil Taro. Väljaandja Eesti Rahva Muuseum
- Näitusekataloog “Ryoji Ikeda. Isikunäitus Eesti Rahva Muuseumis”. ISBN 978-9916-718-18-6. Koostajad Eesti Rahva Muuseum, Euroopa kultuuripealinn Tartu 2024, Eesti Filharmoonia kammerkoor, Tartu Ülikooli genoomika instituut ja Ryoji Ikeda Stuudio, toimetajad Ivi Tammaru ja Tuuli Kaalep, kujundus Märt Puusta. Väljaandja Eesti Rahva Muuseum
- „Kaotatud hing“. ISBN 978-9916-718-14-8. Autorid Olga Tokarczuk (tekst), Joanna Concejo (illustratsioonid), tõlkija Anna Magdalena Peterson, toimetajad Tuuli Kaalep ja Tiina Veismann. Väljaandja Eesti Rahva Muuseum, Adam Mickiewiczi instituut
- Kogumik „Uurimusi ööst“. Sari: ERMi aastaraamat 65. ISBN 978-9916-718-20-9. Koostaja Karin Leivategija, toimetajad Agnes Aljas, Pille Runnel, Ivi Tammaru, Karin Kastehein ja Tuuli Kaalep, kujundus Margus Tamm, kujundus Tuuli Kaalep, fototööd Arp Karm. Väljaandja Eesti Rahva Muuseum
- „Eesti Rahva Muuseumi Sõprade Seltsi väljaanne Lee“ 30. ISSN 1406-037X. Koostaja Sirje Madisson, toimetajad Tuuli Kaalep, Ivi Tammaru, Karin Kastehein,

kujundus ja küljendus Tuuli Kaalep, kaas
Jane Liiv, fototööd Arp Karm. Väljaandja
Eesti Rahva Muuseumi Sõprade Selts

Käsiraamatud ja õppematerjalid

- „Rahvarõivaste valmistamise juhend. Hageri naine“. ISBN 9789949548200. Koostaja Kersti Aru, toimetajad Ellen Värv, Age Raudsepp, Ivi Tammaru, kujundus ja küljendus Merike Tamm, fotod Anu Ansu, Berta Jänes. Kordustrükk. Väljaandja Eesti Rahva Muuseum
- „Rahvarõivaste valmistamise juhend. Tartu-Maarja naine“. ISBN 978-9916-718-19-3. Koostaja Age Raudsepp, toimetajad Ellen Värv ja Ivi Tammaru, kujundus ja küljendus Jane Liiv, fotod Anu Ansu, Berta Jänes. Väljaandja Eesti Rahva Muuseum

Teesid, teatmikud ja kalendrid

- Konverentsi teesiraamat „Noorte kultuuriuurijate konverents „Noorte hääled“ Tartus 23.–24. aprillil 2024“. ISBN 978-9916-742-08-2 (pdf). Koostanud ja toimetanud Polina Holitsyna, Liisi Jääts, Anni Leena Kolk, Mathilda Matjus, Saara Mildeberg, toimetajad Ivi Tammaru, Saara Mildeberg, kujundus ja küljendus Ivi Tammaru, kaas Jane Liiv. Väljaandjad Eesti Rahva Muuseum, Eesti Kirjandusmuuseum
- Konverentsi teesiraamat „Sustainability in Practice: DIY Repair, Reuse and Innovation“. ISBN 978-9916-718-16-2. Koostajad Tenno Teidearu, Piibe Nõmm, kujundus ja küljendus Tuuli Kaalep, kaas Märt Puusta. Väljaandja Eesti Rahva Muuseum
- „ERMi kalender 2025“. Koostajad Tuuli Tubin McGinley ja Jane Liiv, toimetaja Tuuli Kaalep, kujundus Jane Liiv. Väljaandja Eesti Rahva Muuseum

Programm: 2024

2024. oli ERMi programmis kultuuripealinna ja kultuuridiplomaatia aasta. 26. jaanuaril toimus Tartu2024 kesklinnas Emajõe ja jõe kallastel kultuuripealinna avatseremoonia, misjärel liiguti rongkäigus ERMi juurde vabaõhureivile. ERMis sees peeti samal ajal Tartu 2024 avamise järelpidu ÖÖ24, kus osales üle 2000 inimese. Laval oli DJde ajarada, kus eri põlvkondade diskorid oma lemmikmuusikat mängisid. Muuseumi B-osa oli esmalt avatud linnapea vastuvõtuks välisdelegatsioonidele, hiljem laienes pidu ka sinna. Avati ka ERMi näituse „Kellele kuulub öö?” esimesed installatsioonid.

11. septembril esitleti kahe Euroopa kultuuripealinna, Tartu ja Bodø (Norra) algatatud projekti „Lood külma sõja kuumadest kohtadest“, mille tarvis tegid koostööd viie riigi muuseumid. Kultuuripealinna aasta tõi

Tartusse rohkelt väliskülalisi, kellest väga paljud külastasid ka ERMi. Kultuuripealinna kalendris ja programmis leidsid koha Ryoji Ikeda isikunäitus ja näitused „Kellele kuulub öö?” ning „Surrealism 100. Praha, Tartu ja teised lood...“. Viimasega seoses toimus rahvusvaheline konverents kunstnike, luuletajate, muusikute, muuseumitöötajate ja teadlaste osavõtul.

Näituse „Kellele kuulub öö?” programmis oli lisaks konverentsidele, sümposioonidele, lugematutele kuraatorituuridele ja seminaridele ERMi sünnipäeval, 14. aprillil ka samanimeline kontsert. Kontserdi kontseptsiooniks oli eesti autorite ööteemaliste laulude ja luuletuste esitamine. Laval olid Liisi Koikson, Vaiko Eplik, Stig Rästa, Piret Krumm, Alo Kõrve ja Piret Simson ning Toomas Lunge juhitud üheöö-liblikbänd.

Tartu2024 avamise järelpidu ERMis. Foto: Anu Ansu, ERM Fk

Programm: 2024

Mais toimus Prima Vista ajal Ööülikooli salvestus „Öömustrid“, kus Doris Kareva rääkis teda enim mõjutanud ööteemalistest tekstidest. Augustis toimus Tartu Pride'i eri ning septembris kolis Tallinnast Tartusse Ööklubi HALL elektroonilise muusika festivali ja konverentsiga – UNDA.

Sügisel alustas ERMi püsinäitusel sari „Professorid ERMis“. Need kohtumised võtavad igal toimumiskorral kõne alla mõne ühiskonnas aktuaalse teemalõigu „Kohtumiste“ ekspositsioonist. Esmalt toimub giidituur näitusel ja seejärel vestlusring, mida juhatab üks või teine tuntud professor.

Novembri alguses avasime suurejooneliselt Tartu 2024 koostöös jaapani kunstniku Ryoji Ikeda isikunäituse. Avamisel oli kavas *artist talk*, kus osalesid lisaks kunstnikule

kuraator Kati Torp, ERMi arhitekt Tsuyoshi Tane ja professor Kristiina Tambets. Modeeris ajakirjanik Neeme Raud. Eksklusiivsust lisas asjaolu, et tavapäraselt ei luba Ryoji Ikeda ennast salvestada, seega avanes haruldane võimalus teda suures plaanis näha ainult avamise külalistele. Ikeda näituse programmis on toimunud mitu vestlusringi. Näiteks on koostööst Ikedaga rääkinud TÜ genoomika instituudi professorid Mait Metspalu ja Kristiina Tambets ning dirigent Tõnu Kaljuste ja filharmoonia kammerkoori tegevjuht Esper Linnamägi. Näituse üle on arutlenud kunstnik Timo Toots ja Kristjan Port, samuti autodisainer Björn Koop ja teatrikunstnik Kristjan Suits. Populaarsed on olnud ka nn välkloengud Ikedast ja tema näitusest.

Sari „Professorid ERMis. Kohtumised püsinäitusel“, novembrikuine kohtumine teemal „Õige keel, vale keel“. Foto: Berta Jänes, ERM Fk

Programm: 2024

4. juunil tähistasime Eesti lipu 140. sünnipäeva. ERMi külastas 500 last üle Eesti. Riigikantselei toetusel said võimaluse ERMi tulla nii Põlva, Palupera, Simuna, Aegviidu, Narva, Mäetaguse, Lehtse, Otepää kui ka paljude Tartu koolide lapsed. Muuseumi õpetajad andsid lastele tunni Eesti lipu, rahvusvärvide ja hümnite temal ja koos uudistati meie püsinäitusel Eesti esimest sinimustvalget lippu.

Eesti Rahva Muuseumi Sõprade Selts korraldas 23. juunil koostöövõrgustike koordinaatori Sirje Madissoni eestvedamisel Tartu linna jaanituld – 16. ja viimast korda.

2024. aastal jätkasime valge kepi päeva eriprogrammiga, pakkudes välja nn tuuride valiku. Osaleda sai kas tuuril Raadi mõisaparki (skulptuurid), kuulata loenguid koos kombataivate materjalidega kas eesti vaipadest või eesti arheoloogiast või näitusega „Kellele kuulub öö?“ seotud loengut.

Rahvarohked üritused on proovikiviks kõigile osapooltele, turvateenuse osutajaist toitlustuse ja teeninduseni. Tartu 2024 avamise järelpeo korraldamisega jõudsid ERMi uued vabatahtlikud, kes vastasid üleskutsele sotsiaalmeedias ning on jätkanud koostööd ERMiga ka järgmistel suurematel sündmustel.

2024. aastal toimus 16. ja viimane ERMi Sõprade Seltsi korraldatud jaanipäev Raadi mõisapargis. Foto: Alar Madisson

Heimtali muuseum: 2024

2024. aastal sai alguse ERMi Heimtali muuseumi kogudel põhinev näituste sari „Pealaest jalatallani“. Kõne all olev sari lähtub Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liidu 2024. ja 2025. aasta teemast „Rahvarõivas ruudus“ ning tutvustab ERMi Heimtali muuseumi kogudes olevaid rahvarõivaelemente. 2024. aastal tutvustati peakatteid, alusrõivaid, särke ja kindaid. Sama sarja näitused jätkuvad ka 2025. aastal ning plaanis seelikud ja põlled, aksessuaarid, sukad, sokid ja jalavarjud.

Muuseumi rahvamajas avati 4. mail Anu Raua juubeliaasta lõpetuseks näitus „Üks vägi“, mis tutvustas eripalgelisi ja silmapaistvaid käsitöömeistreid, kes on õppinud TÜ Viljandi kultuuriakadeemias, kelle looming lähtub kultuuripärandist ning keda on tunnustatud Anu Raua stipendiumiga. Esindatud olid nii rahvusliku tekstiili, ehituse kui ka sepatöö erialad.

15. oktoobril avati rahvamajas nööri-vaipade näitus „Nööri mööda“. Väljapanek oli ajendatud Anu Raua loomingust, mida ta on ise nimetanud Mulgi kuue graafikaks. Lisaks Anu Raua nööri-vaipadele oli näitusel võimalik tutvuda ka mitmete teiste tekstiilkunstnike, Heimtali põhikooli õpilaste, korporatsioon Filiae Patriae lastelaagris osalenute ja teiste huviliste loodud nööri-vaipadega.

Emakeelepäeval, 14.03 toimus kirjandusõhtu, kus näitleja Tanel Ingi luges lugusid Anu Raua raamatutest ja 31.08 esitleti Anu Raua värskest ilmunud raamatut „Päevalill ja torupill“.

Traditsiooniliselt jätkusid ka kunstikõrgkoolide tudengite rahvakunsti- ja muuseumipraktikad Heimtali muuseumis ning oktoobris käis taas külas XXXVIII Pärnu Filmifestival ja kahel öhtul näidati muuseumi rahvamajas festivali eriprogrammi.

Näituse „Pealaest jalatallani. Alusrõivad“ avamine. Foto: Anu Ansu, ERM Fk

Heimtali muuseum: 2024

mi. Samuti olid Heimtalis talve hakul Eesti Noorte Teaduste Akadeemia noored.

2024. aastal jätkus koostöö TÜ Viljandi kultuuriakadeemia kultuuripärandi loovrakenduste magistriõppe tudengitega seoses projektiga Erasmus+ eCHOING. Projekti eesmärgiks oli toetada kõrgkoolide ja kultuuripärandi asutuste koostööd avatud innovatsiooni projektide loomisel. Koostöös tudengitega korraldasime kolm toiduklubi kohtumist mulgi toitudest: 18.01.2024 mulgi puder, 7.02.2024 mulgi kapsad, 29.02.2024 mulgi korp ja karask. Toiduklubi kohtumiste juhendajateks olid Mulgimaa kultuuri, traditsioonide ja pärimuse tutvus-

taja ning edendaja Alli Laande ja Koduoru kohviku perenaine Ariaane Truu.

Terve aasta jooksul lõime kaasa Pärandilinn Viljandi tegemistes, osaledes töökoosolekutel ja panustades 8.06.2024 Viljandi hansapäevade ajal Pärandilinn Viljandi ala programmi ning osaledes 4.–5.10.2024 Viljandi pärandusfestivalil näitusega „Ära parandatud“ ja paiga valmistamise töötoaga. Näitusega soovisime tähelepanu juhtida unustusse vajuma kippuvatele tekstiilesemete parandamisviisidele ja -materjalidele, käsitleda 100 aasta tagust suhtumist parandamisse ning innustada inimesi tänapäevalgi oma tekstiilesemeid loovalt parandama.

Näituse „Pealaest jalatallani. Kindad“ avamine. Foto: TaaVID Meedia

Kommunikatsioon ja turundus: 2024

Kommunikatsiooni- ja turundusteenistuse põhiülesanne on turunduse, kommunikatsiooni, avalike ja välissuhete ning kirjastamise, kujundamise ja fototööde korraldamine. Teenistuse 2024. aasta eesmärgid olid seotud ERMi tuntuse suurendamise, muuseumikaardi kasutajate ja muuseumikülastajate arvu kasvatamisega, ERMi kogude kättesaadavuse parendamise ning teadusosakonna nähtavuse suurendamisega. Lisaks oli eesmärgiks trükiste väljaandmine vastavalt plaanidele ning uue kodulehe arenduse ettevalmistamine.

Kommunikatsiooni, turunduse ja kuldustegevusi suunab suurel määral näituste ja omasündmuste kava. Lisaks kahele püsinäitusele oli ERMis 2024. aastal veel pea 30 näitust ja toimus üle 200 omasündmuse (sh konverentsid, seminarid, õpitoad, hariduskeskuse pakutavad tegevused), mis leivad kajastamist kõigis ERMi hallatavates kanalites. Lisaks kasutame partnerite tasuta

kanaleid, et olla ERMi brändi ja tegevusega laiemalt nähtavad.

Station/BMMG koostatud 2024. aasta meediaauditi põhjal on konkurents meedia tähelepanu pärast väga tihe. ERM on eestikeelses meedias 10 000 enim kajastatud organisatsiooni hulgas 25. kohal ning kajastuste koguarv kasvas eelmise aastaga võrreldes ligi 100 võrra. Varasemast enam ja üldise meediaturuga võrreldes oleme rohkem tähelepanu saanud kohalikus meedias ja televisioonis. Oleme nähtavad mitmetes meediumites, ERMi kajastustest veidi üle 50% on sotsiaalmeedias, kogu meediaturul aga üle 70%.

Sotsiaalmeedias info ja jälgijate koondamiseks otsustasime sulgeda Facebookis ERMi teadusseminaride, õpitubade ja ERMis toimuvate sündmuse lehed. See samm on toonud ERMi FB põhilehele liiklust ja jälgijaid juurde.

ERR teeb „Ringvaatesse“ lugu ERMi rahvarõivakoolist. Foto: Anu Ansu, ERM Fk

Tutvustasime ERMi näitusi jt tegevusi nii Eesti suurimal turismimessil Tourest kui ka mardilaadal.

Võõrustasime Põhjamaade Ministrite Nõukogu, Rootsi, Rumeenia, Norra, Austria suursaadiku, Saksamaa parlamendi-saadiku, Lõuna-Böömimaa delegatsiooni, Tšehhi asekultuuriministri, Balti Assamblee kultuuri- ja hariduskomisjoni, Soome presidendit, Jaapani suursaadiku, Euroopa Liidu kultuurikomitee liikmete ja Lvivi linnapea visiite. Jaanuaris toimus teadusosakonna ning teenistuse töötajatele teaduskommunikatsiooni koolitus.

Kokkuvõte

- Kantar Emori uuringu järgi nimetavad küsitletud muuseumidele mõeldes kõige sagedamini ja esimesena just ERMi. Muuseumiga ollakse väga rahul. ERM on küsitletute seas kõige atraktiivsem külastussihtkoht aastal 2024.
- Kui 2023. aastal tehti ERMi muuseumikaardiga 2380 külastust (9 kuud), siis 2024. aastal 6116 (12 kuud).
- 2024. aastal tehti ERMi enam kui 180 000 külastust.
- Fotograafid jätkasid negatiivide digiteerimise, esemekogude ja ERMi vastu võetud museaalide pildistamise ja digiteerimisega.
- Uue kodulehe arendamisel jõudisime teenistuse eestvedamisel uue kodulehe prototüübini.
- 2024. aastal ilmus üle 15 väljaande.

2024. aastal ilmus nii eesti kui inglise keeles ERMi mainetrükis, mille koostas peatoimetaja Tuuli Kaalep, fotod valis peakunstnik Jane Liiv ja toimetamistöö tegi Karin Kastehein. Foto: Berta Jänes, ERM Fk

Muuseumipood: 2024

2024. aastal keskendusime lastele ja perekondadele. Kõige väiksematele külastajatele avati peretuba, kus saab keha kinnitada, aga teha ka väikse hingetõmbepausi, et siis uue hooga muuseumi avastama minna. Lisaks avasime sügisel mängumetsa – see on loomamuinasjuttudest inspireeritud tege lusmaastik ja sellega seoses laiendasime ka muuseumipoe kaubavalikut.

Suve alguses tegi müügiüksus koostööd moeetendusega OmaMood. ERM tunnustas eripreemiaga Angela Mettust, kelle kollekt sioonist HildaMari tehti muuseumipoes eri väljapanek.

ERMi poe tootevalik on seotud muuseumi kogude ja näituste tutvustamisega. Suve teises pooles ilmus populaarne ERMi kalender 2025. aastaks „Heimtali muuseumi varasalvest“, mis tutvustab Heimtali muuseumi kogusid. Suve lõppu jäi ka kauaoodatud trükise „ERMi lugu“ ilmunine eesti ja inglise keeles. Raamat annab pildirohke ülevaate ERMist alustades ajaloost ja lõpetades uue hoone võimaluste tutvustamisega. Aasta jooksul täienes tublisti muuseumi meenete

valik. Eraldi sarjana tuli välja „Mälestuste tekk“, mis põhineb püsinäitusel „Kohtumised“ eksponeeritud põneva ajalooga vaibal.

Tartu2024 sünnimusena toimus ERMis näitus „Sürrealism 100. Praha, Tartu ja teised lood...“ ning Ryoji Ikeda isikunäitus, neist esimene sai tooteseeria koostöös Tartu Kunstimuuseumiga, teine tõi tooteid ja heliteoseid ka Jaapanist.

Detsembris toimus traditsiooniline jõululaat, mis oli oodatust veelgi menukam. Kauplejad tulid kokku üle Eesti, et pakkuda kingikotti omapärast kodumaist toodangut. Juhtus ka nii, et nii mõnigi tootja müüs juba esimesel päeval kogu kauba maha.

2024. aastal oli muuseumipoel 274 aktiivset koostööpartnerit, kellest 55 lisandus jooksva aastal. Müüdi üle 40 000 toote, enim postkaarte, marke, vett ja magneteid. Kalleim müüdud toode oli ehtemeister Kärt Summataveti ripats „Hingehaldjas“. Müügile andis kindlasti hoogu juurde see, et 2024. aastal oli meil avatud ehtemeistrite näitus „Mets vastab, allikas kõnetab“. E-poeost osteti pea 2300 toodet Eestisse ja kaugemale.

Sarja „Mälestuste tekk“ siidsallid põhinevad ERMi kogudes oleva teki ERM A 878:1. Eseme legend jutustab: „Ameerika sõdurilt saadud hall sõduritekk muutus Teise maailmasõja järel Saksamaal põgenikelaagris Anne Reet Põllu (sünd 1918) käes mälestuste tekiks. Anne Reet hakkas sellele kättejuhtunud lõngajuppidest rahvapäraseid motiive peale tikkima, öösel magas teki all, päeval õmbles, nii kuidas lõnga oli. Teki kaunistamine kulges koos sõjapõgeniku teekonnaga – Saksamaa, Inglismaa, Kanada. Lõpuks, 1964. aastal lõpetas ta tikkimise, sest kogu teki pind oli täidetud.“
Foto: Berta Jänes, ERM Fk

ERMi Sõprade Selts: 2024

Seltsi liikmed jätkasid muuseumis vabatahtlike abilistena: aitasid korraldada kultuuriüritusi ja näitusi, korrastasid muuseumiga seotud kultuuriloolisi objekte ning jagasid oma kanalites teavet muuseumis ja seltsis toimuvast. Seltsi liikmete arv kerkis üle 1780, millest tegevliikmeid on üle 900.

Juba mitmendat aastat korrastatakse ERMile alusepanija folkloristi ja keeleteadlase Jakob Hurda ning etnoloog Helmi Kurriku hauaplatse Raadil. Jakob Hurdaga samale platsile maetud poeg Max Hurda hauaplaadil oli kiri loetamatuks muutunud ja selts tellis omavahenditest selle puhastamise ja restaureerimise.

Jätkus koostöö Tartu Ülikooli ja teiste teadusasutustega. Infot vahetati Soome muuseumide ümber koondunud seltsidega, Londoni Eesti Seltsi, Tšehhi Eesti Klubi, Mikkeli Eesti Seltsi ja teiste kultuuriseltsidega nii Eestis kui ka välismaal.

Selts jätkas ERMi ürituste toetamist näitustega muuseumi raamatukogus. Emakeelepäevale andis infolisa näitus „Wiedemanni keeleauhinna 2024. aasta laureaat Hando Runnel“ ja seltsi ajaloost rääkis maikuus

avanenud näitus „Eesti Rahva Muuseumi Sõprade Selts 30“. ERMi Sõprade Seltsi aulisse Kärt Summatavet avas seltsi ruumis juba üheksanda kollektsiooni näitusest „Mütoloogia ja kaasaeg – uus rahvusliku juurega ehe“. Oktoobris avasime raamatukogus näituse „Julius Kuperjanov 130. ERM meenutab oma algusaastate abilist“ ja detsembris „Eesti arheoloog ja etnoloog Eerik Laid 120. Eesti Rahva Muuseum meenutab oma juhti ja kaasteelist“.

Selts jätkas ERMis emakeelepäeva korraldamist. Enam kui 10 aasta jooksul on sellel päeval seltsi eestvõttel ERMis üle antud Gustav Suitsu luulepreemiat, esitletud raamatuid, kuulatud temaatilisi ettekandeid tippteadlastelt ja koostatud arvukalt raamatunäitusi. 2024. aasta märtsis õnnitlesime Wiedemanni keeleauhinna vastset laureaati luuletaja Hando Runnelit, keda tutvustas 2023. aastal kõrge keeleauhinna pälvinud ja samuti ERMis esinenud Eesti Keele Instituudi juhtivkeelekorraldaja Peeter Päll. Tartu Ülikooli rahvusteaduste professor Arne Merilai pidas ettekande teemal „Luuletaja ja emakeel. Hando Runnel“. Emakeelepäeva

Wiedemanni keeleauhinna 2024. aasta laureaati, luuletaja Hando Runnelit, tutvustas 2023. aastal keeleauhinna pälvinud EKI juhtivkeelekorraldaja Peeter Päll. Foto: Arp Karm, ERM Fk

ERMi Sõprade Selts: 2024

hommik algas ERMi sõpradele üllatusega, sest president Alar Karis alustas päikese-
tõusul eestikeelsete tekstide lugemisaktsiooni väljavõttega Wiedemanni keeleauhinna laureadi Helle Metslangi kirjutisest „Eesti keele mured ja rõõmud“ seltsi aastaraamatu Lee 27. numbrist.

Jätkus koostöö kirjandusfestivaliga Prima Vista ja koos muuseumiga oldi 16. korda Tartu linna jaanitule peakorraldajaks. Kaheksatunnisest programmist sai osa üle 15 000 tartlase ja külalise. Toetajad ja koostööpartnerid olid Tartu linn, ERM, ERMi Sõprade Selts, Transpordiamet, Päästeamet, Kaitseliidu Tartu malev, Puiduplats OÜ, Aida Talu OÜ ja muidugi seltsi vabatahtlikud.

Aprillis alustas ERMis kultuurikursus „Eesti keele praktika kultuuriruumi tutvustamise kaudu“ ja selts oli abiks nii Tartus, Tallinnas kui Narvas. Septembris oldi abiks muuseumi uuel lastealal – mängumetsas.

Mitmel korral mainiti seltsi tegevust tunnustavalt ajalehes Postimees – Tartu linna jaanipäeva peakorraldaja, kohtumine Wiedemanni keeleauhinna laureadiga emakeelepäeval ERMis.

2024. aastal kirjutati projekte/rahataotlusi, et kindlustada vahendeid ERMi heaks toimuvateks plaanilisteks tegevusteks.

Maikuus peetud üldkoosolekul tervitasid 30-aastaseks saanud seltsi ja saatsid toetavad sõnad kultuuriminister Heidi Purga ja Tartu linnavalitsus. Aastakoosolekule järgnenud muuseumiööl olid seltsi vabatahtlikud abiks külalistate vastuvõtmisel.

Aastaraamatu Lee 30. numbri tiraažist üle poole jagati muuseumi kaastööliste novembrikuisel kokkusaamisel, kingiti tublidele vabatahtlikele ja muuseumi ning seltsi külalistele. Aastaraamat on kättesaadav veebis ning paberkandjal ka kõigis teadusraamatukogudes.

Seltsi 16. jõulukuine mõisareis viis sadakond seltsi liiget Järvamaa vanimasse, aga väga hästi säilinud Albu mõisa.

Seltsi liikmete omavahelisi kontakte, otsest suhtlemist ja üheperetunnet toetavad igal aastal toimuvad kultuurireisid, mis on viinud huvilised juba enam kui 40 maa-
le. 2024. aasta maikuus käidi koos Soomes Hämemaal ja augustis seigeldi Iirimaal.

ERMi Sõprade Selts tähistas 30. aastapäeva, lisaks koosolekutele toimus ka traditsiooniline väljaannete näitus ERMi raamatukogus. Foto: Arp Karm, ERM Fk